

विमान-वत्थु

राहुलसङ्किष्णानेन
आनन्दकोसल्लानेन
जगदीसकस्सपेन च
सम्पादितो

उत्तमभिस्सुना पकासितो
२४८१ बुद्धवच्छरे (1937 A C)

प्राङ्निवेदनम्

पालिवाङ्मयस्य नामरासरे मुद्रण अत्यपेक्षितमिति नावित्तिचर भारता
येतिहासविधिदिपूणाम् । सम्जनपालिभाषयोरतिमामीप्यादपि यत् परस्महमेभ्य
जिज्ञासुभ्यः ससृज्जम्भ्य पाणिग्रधरायवगाहन दुष्वरमिव प्रतिभाति तत् त्रिपि
भन्नादेव । एतदधमयमस्मात्समभिनवः प्रयासः । अत्र नूतना अपि पाठभन्ना विधेया
इत्यामीन्स्माकं मनीषा पर कालात्ययभीत्याञ्च प्रथमभागे धम्मपत्तादयश्च न तत्
वृत्तमभूत् । अध्यात्त्रिपिणीषु सन्निवेदिता पाठभेदाः । प्रायः Pali Text Society
मुद्रितेभ्यो ग्रन्थेभ्य उद्धृताः ।

अथसाहाय्यं विना अस्मत्समीहितं हृदि निगूहितमेव स्यात् । तत्र भदन्तेन
उत्तमम्भविरेण गान्ध्याय्यं प्रदाय महदुपकृतमिति निन्दयति—

कार्तिकशुक्लवास्य
२८८० बुद्धाब्दः

राहुल सांकृत्यायन
आनन्द कौसल्यायन
जगदीश काश्यपइव

विषय-सूची

	पिट्टको		पिट्टको
१—पौठयग्नो	१	२२—भद्रित्पिकाविमानं	१७
१—पौठविमानं	१	२३—मोतविम्राविमानं	१८
२—पौठविमानं	१	२४—इपोतपाविमानं	१९
३—पौठविमानं	२	२५—गुनिद्राविमां	२०
४—पौठविमानं	३	२६—गुदिम्राविमानं	२१
५—कुंनरविमानं	३	२७—भिक्षादायिकाविमानं	२१
६—नावाविमानं	४	२८—भिक्षादायिकाविमानं	२२
७—नावाविमानं	५	३—पारिच्छत्तकयग्नो	२३
८—नावाविमानं	६	२९—उठारविमान	२३
९—पदीपविमान	७	३०—उच्छुविमान	२३
१०—तिलदक्षिणाविमानं	८	३१—पलङ्गविमान	२४
११—पनिव्वताविमान	८	३२—लताविमान	२५
१२—पनिव्वताविमानं	९	३३—गुत्तिलविमानं	२६
१३—गुणिमाविमानं	१०	३४—वदल्लविमानं	२७
१४—गुणिसाविमान	१०	३५—सेसवतीविमान	२८
१५—उत्तराविमानं	११	३६—मल्लिकाविमान	२९
१६—निरिमाविमानं	१२	३७—वितालविम्रविमान	३०
१७—वसकारियविमान	१३	३८—पारिच्छत्तकविमान	३०
२—चित्तलतायग्नो	१४	४—मञ्जेद्वग्नो	३१
१८—दासीविमानं	१४	३९—मञ्जेद्वग्नविम्र	३१
१९—लल्लुमाविमानं	१५	४०—पभस्तरविम्र	३२
२०—आचाम दायिकाविमान	१६	४१—नागविम्र	३३
२१—वण्डालविमान	१७	४२—अलाम्र	३३

निर्दिष्टा

पिटृका

४३—अन्वियराविषाविमान	३६	६—पायामियगो	६३
४४—विहारविमानं	४०	६५—अगारियविमानं	६३
४५—सतुरिगियविमानं	४२	६६—अगारियविमानं	६३
४६—अम्बविषा	४३	६७—ककडावरविमानं	६४
४७—यातविमानं	४३	६८—उपामपदावरविमानं	६४
४८—उष्णविमानं इगमं	४४	६९—उपरतपरावरविमानं	६५
४९—बहनविमानं	४४	७०—त्रिष्वरावरविमानं	६५
५०—रजुमाताविमानं	४६	७१—पदपान्तरविमानं	६५
५—महारथयगो	५८	७२—बुधनीविमानं	६६
५१—मष्टकदेवपुतविमानं	४९	७३—बुधनीविमानं	६६
५२—देवतिविमानं	४९	७४—उत्तरविमानं	६७
५३—छतमाणवरविमानं	५१	७—मुनिक्विरसयगो	६८
५४—कक्कटारसविमानं	५३	७५—विराताविमानं	६८
५५—द्वारपालवरविमानं	५३	७६—नाटाविमानं	६८
५६—करणायविमानं	५४	७७—मणियूगविमानं	६९
५७—करणीयविमानं	५४	७८—मुवणविमानं	६९
५८—तूविविमानं	५५	७९—अम्बविमानं	७०
५९—मूविविमानं	५५	८०—गोपालविमानं	७१
६०—नागविमानं	५६	८१—वचकविमानं	७२
६१—नागविमानं	५६	८२—अनेववणविमानं	७३
६२—नागविमानं	५७	८३—मष्टकुडलविमानं	७४
६३—चूलविमानं	५७	८४—सेरिसकविमानं	७६
६४—महारथविमानं	६०	८५—मुनिक्वित्तविमानं	७९

विमान-वत्थु

१—पीठ घग्गी

१—पीठविमान (१।१)

पीठन्त सोरणामयं उल्लार मनोजयं गच्छति येन कामं ।
 अल्लङ्घने मत्पथरे सुवत्थ ओभाससो विज्जुखि भवूट ॥१॥
 वन ते तादिगो वण्णो वन ते इयं मिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा ये केवि मनसो पिया ॥२॥
 पुच्छामि तं खि महानुभावे मनुस्सभूता विमवामि पुञ्ञा ।
 वनामि एवं जलितानुभावा वण्णो च ते सब्बदिमा पभामतीति ॥३॥
 मा खना अत्तमना भोगत्तानेन पुच्छिता ।
 पञ्हे पुट्टा वियावासि यस्स वम्मस्मिदं पलं ॥४॥
 अहं मनुस्सेगु मनुस्सभूता अभागताना सनवं अणासि ।
 अभिवादयि अज्जलिय अणासि यथागुभावञ्च अणासि दानं ॥५॥
 तन मे तादिगो वण्णो तेन मे इयं मिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये केवि मनसो पिया ॥६॥
 अववामि तं भिक्खु महानुभाव मनुस्सभूता यमवामि पुञ्ञा ।
 तेनहि एवं जलितानुभावा वण्णो च मे सब्बदिमा पभासतीति ।
 पीठविमानं पठमं ॥१॥

२—पीठविमानं (१।२)

पीठन्ते वेळुरियमयं उल्लार मनोजयं गच्छति येन कामं ।
 अल्लङ्घने मत्पथरे सुवत्थ ओभाससि विज्जुखि भवूट ॥१॥

वेन ते तान्मिहो वण्णो वेन ते इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा ये केचि मनसो पिया ॥२॥
 पुच्छामि त दधि महानुभावे मनुस्सभूता विमवामि पुञ्ज ।
 वनासि एवं जलितानुभावा वण्णा च ते सब्बन्ति पभासतीति ॥३॥
 मा देवता अत्तमना मोगल्लानेन पुच्छिता ।
 पण्ह पुट्ठा विपावासि यस्स कम्मस्सिद फल ॥४॥
 अह मनुस्सेसु मनुस्सभूता अभागतानासनकं अणासि ।
 अभिवाणमि अज्जल्लि अकामि ययानुभावञ्च अणासि दान ॥५॥
 तेन मे तान्मिहो वण्णो तेन मे इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये केचि मनसो पिया ॥६॥
 अकवामि त भिक्खु महानुभाव मनुस्सभूता यमकासि पुञ्ज ।
 तेनहि एव जलितानुभावा वण्णा च मे सब्बन्ति पभासतीति ।
 पीठविमान इति ॥२॥

३—पीठविमान (१।३)

पीठे सोवण्णमय उल्लार मनोजव गच्छति येन काम ।
 अलङ्कवते मत्थधरे सुवने ओभाससि विजुरिक्क भनूट ॥१॥
 वेन ते तान्मिहो वण्णो वेन ते इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भागा ये केचि मनसो पिया ॥२॥
 पुच्छामि त दधि महानुभाव मनुस्सभूता विमवामि पुञ्ज ।
 वनासि एवं जलितानुभावा वण्णो च ते सब्बन्ति पभासतीति ॥३॥
 मा देवता अत्तमना मोगल्लानेन पुच्छिता ।
 पण्ह पुट्ठा विपावासि यस्स कम्मस्सिद फल ॥४॥
 अपस्स कम्मस्स फल ममेद यतहि एव जलितानुभावा ।
 अह मनुस्सेसु मनुस्सभूता पुरिमाय जानिया मनुस्सलोक ॥५॥
 अहम विरज भिक्खु विप्पससमानवि ।
 तस्स अदास ह पीठ पसन्ना सवहि पाणिहि ॥६॥
 तेन मे तान्मिहो वण्णो तेन मे इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये केचि मनसो पिया ॥७॥

अस्वामि ते भिक्षु महानुभाव मनुस्सभूता यमवासि पुञ्ज
तेनमिह एव जलितानुभावा वण्णा च मे सब्बदिसा पभासती नि ।

पीठविमान तत्तिथ ॥३॥

४—पीठविमान (११४)

पीठन्ते चळुरियमय उल्लार मनोजव गच्छति येन वाम ।
अलङ्कृते मल्लधरे सुवत्ये ओभासमि विज्जुरिव'म्भवूट ॥१॥
येन ते तादिसो वण्णो येन ते इयमिज्जति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा मे वचि मनसो पिया ॥२॥
पुच्छामि त देवि महानुभावे मनुस्सभूता विमवासि पुञ्ज ।
वेनासि एव जलितानुभावा वण्णा च ते सब्बदिसा पभासती ति ॥३॥
सा दवता अत्तमना भोगल्लानेन पुच्छता ।
पन्ह पुट्ठा वियावासि यस्स वम्मस्सि द फल ॥४॥
अप्पस्म वम्मस्स फल ममेद येनमिह एव जलितानुभावा ।
अह मनुस्सेसु मनुस्सभूता पुरिमाय जातिया मनुस्सलोक् ॥५॥
अदस विरज भिक्षु विप्पसत्तमनाविह ।
तस्स अदास ह पीठ पसप्पा सकेहि पाणिहि ॥६॥
तेन मे तादिसो वण्णा तन मे इयमिज्जति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये वचि मनसो पिया ॥७॥
अस्वामि त भिक्षु महानुभाव मनुस्सभूता य अह अपासि ।
तेनमिह एव जलितानुभावा वण्णो च मे सब्बदिसा पभासता नि ॥८॥

पीठविमान चतुत्थ ॥४॥

५—कुञ्जरविमान (११५)

कुञ्जरो ते वरारोहे नानारत्तनक्पपनो ।
रचिरो यामवा जवसम्पत्तो आकासमिह समीहति ॥१॥
पदुमो पद्मपत्तस्सि पद्मपुण्ड्रजुतिधरो ।
पद्मचुण्णाभिविण्णङ्गा सोवण्णपोक्खरमालया ॥२॥

पदुमागुप्तं मया पद्मपत्रविभूषितं ।
 त्रिंशं धनुमनध्याति मितं मच्छति वारणो ॥३॥
 तस्मै परमममानस्य गारुडाय गारुडिभ्यः ।
 तस्य मृग्यति निम्बोपा तुल्ये पञ्चद्विगुं यया ॥४॥
 तस्मात्तामस्य तपसिष्ठं गुणिकत्वा अश्रुता ।
 महन्तं जलसप्तपथं वणनं जलरोचमि ॥५॥
 तानस्य तं दृष्ट्वा पद्मं अयो सौलस्य वा पद्मं ।
 अयो अञ्जलिर्धम्मस्य तस्मै अय्याहि पुच्छति ॥६॥
 मा श्रुत्वा असमता भोगस्तानेन पुच्छति ।
 पञ्चद्विगुं विप्राकामि यस्य वसति द पद्मं ॥७॥
 त्रिंशान् गुणसम्पन्नं प्रापि तानरतं सतं ।
 अर्थासि पुष्पाभिनिष्पन्नं जामन दुस्तस्य धनं ॥८॥
 उष्णद्विगुमाग्राहं आगमस्य समन्तात् ।
 अभोनिस्मि पतति पसन्ना सरति पाणिहि ॥९॥
 तस्मै धम्मवुगलस्य इदम्मे तान्नि पद्मं ।
 सक्कारो गद्वारो च त्रैवान् जगत्ति जहं ॥१०॥
 या य सम्मा सिमुत्तान सन्तानं ब्रह्मचारिणं ।
 पसन्ना आसन् दग्धा एव नन्द यया जहं ॥११॥
 तस्मा हि अतनामनं महत्त्वमभिवक्षता ।
 आसने जातव्यं होति सरीरन्तिमध्यासि न्ति ॥१२॥
 कुञ्जरविमानं पञ्चमं ॥१५॥

६—नाशविमान (११६)

सुवर्णच्छन्नं नावं नारि आगृह्णति ॥
 आगाहसि पोतराणि पटुमं चिरसि पाणोना ॥१॥
 कूटगारा निवेसा ते विभक्ता भागसा मित्ता ।
 दहत्कृमाना आसन्ति समन्ता चतुरो दिसा ॥२॥
 केन ते तान्सो वण्णा कन ते इधमिज्जति ।
 उष्णज्जति च तं भोगा ये केवि मनसो पिया ॥३॥
 पुच्छामि तं त्रैवि महानुभावे मनुस्मभूता किमवाप्ति पुञ्जा ।
 केनामि एव जलितानुभावा वण्णो च ते सज्जन्ति पभासनी ति ॥४॥

सा देवता अत्तमना भोग्यत्वात्नेन पुच्छिता ।
 पञ्च पुद्गा विपाकामि यस्मि कम्मस्सिदं फल ॥५॥
 अहं मनुस्संभू मनुस्सभूता पुरिमया जातिया मनुस्सलोकं ।
 त्स्वान भिक्खू तस्मिन् विरुत्ते उट्ठाप पातु उक्ख अर्गमि ॥६॥
 यो वे किरुत्तान पिपासितान उट्ठाप पातु उदक दत्ताति ।
 सीतोदका तस्म भवन्ति नज्जो पट्ठमत्त्या बहुपुण्डरीका ॥७॥
 तमापगा अनुपगमिन्ति सत्ता सीतोदका वालुक्खयता नदी ।
 अम्मा च साला तिलका च जम्बुयो उट्ठालका पातलियो च पुत्ता ॥८॥
 त भूमिभागहि उपेतरूप विमानसेट्ट भुससोभमान ।
 तस्सेव कम्मस्सा ये विपाको एतादिस पुज्जावता लभन्ति ॥९॥
 कूटागारा निवेसा मे विभत्ता भागसो मिता ।
 दहल्लमाना आभन्ति गमन्ता चतुरो दिसा ॥१०॥
 तेन मे तादिसो वण्णो तेन मे इधमिज्जति ।
 उपपज्जन्ति च मे भोगा ये वेचि मनसो पिया ॥११॥
 अक्खामि त भिक्खू महानुभाव मनुस्सभूता यमकासि पुज्जा ।
 तेनहि एव जलितानुभावा वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥१२॥
 नावाविमान छट्ट ॥६॥

७—नावाविमान (११७)

सुवण्णच्छन्न नाव नारि आर्यूह तिट्ठसि ।
 ओगाहसि पाक्खरणि पटुम छिन्दसि पाणिना ॥१॥
 कूटागारा निवेसा ते विभत्ता भागसो मिता ।
 दहल्लमाना आभन्ति समन्ता चतुरो दिसा ॥२॥
 केन ते तादिसा वण्णा केन त इधमिज्जति ।
 उपपज्जन्ति च त भोगा ये वेचि मनसो पिया ॥३॥
 पुच्छामि त देवि महानुभावे मनुस्सभूता विमकासि पुज्जा ।
 केनासि एव जलितानुभावा वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥४॥
 सा देवता अत्तमना भोग्यत्वात्नेन पुच्छिता ।
 पञ्च पुद्गा विपाकामि यस्मि कम्मस्सिदं फल ॥५॥

तमापगा अनुपरियन्ति सवन्त स्रजोऽङ्ग
 अम्बा च साला निलवा च जम्बुवा द्वाङ्ग
 त भूमिभागेहि उपनरूप विमाननट्ट
 तस्सेव कम्मस्स अय विपाको एताम्भिं दुज्जङ्ग
 वूटागारा निवेसा म विभन्ता भागा निम्
 दहल्लमाना आभन्ति समन्ता चतुरा निम् ॥ १४ ॥
 तन मे तादिसो वण्णा तन म इयमिन्नि
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये कवि मत्ता निरा ॥ १५ ॥
 तेनम्हि एव जलितानुभावा वण्णा य म मत्ता
 एतस्स कम्मस्स अय विपाको उट्ठा वणे उज्ज
 नावाविमानं अट्टम ॥ १६ ॥

६—एतापन्ति ॥

अभिस्वन्तन वण्णन या त्व त्रिदुति
 ओभासेन्ति निमा सन्वा वाज्जा
 केन ते ताभ्यो वण्णा वन त इयमिन्नि
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये कवि
 नेन त्व विमग्गेभावा वणिज्ज
 वेन ते सव्यगतहि सन्वा त्रे
 पुच्छामि त दवि वण्णन
 वेनासि एव जलितानुभावा
 सा देवता अत्तमा मो
 पञ्च पुत्रा विराजन्ति वन्त इन्नि
 अह मनस्सेनु मनन्ता
 तम नकारहि त्रिपु
 या अकारहि ति
 उणन्ति वाज्जा
 वन म ताग्नि
 उप्पज्जन्ति च मे

तनाहं विमलाभागा अतिरोरामि श्रेया ।
 मेन म सम्यगसि गच्छा ओभागर सिता ॥६॥
 अस्त्वामि न भिक्षु मञ्जुभाव मनुस्सभूता यमकामि पुच्छ ।
 तेनहि एव जलितानुभावा वणा च म सख्यसि पमासमी ति ॥१०॥
 वीरविमान नयम ॥९॥

१०—किन्तुस्त्रिविधा विमान (१।१०)

अभिरत्नन वण्णे दा ह्य तिष्ठमि दया ।
 ओभागन्ती सिता गच्छा ओगधी यि साररा ॥१॥
 वन ते सासिमा वण्णे मेन त मयिमिच्छति ।
 उप्पज्जन्ति च त भोगा ये वेचि मत्तसो पिया ॥२॥
 पुच्छामि तं दवि मञ्जुभावे मनुस्सभूता विमवामि पुच्छ ।
 वनामि एव जलितानुभावा वणा च न मख्यसि पमासमी ति ॥३॥
 सा ह्वता अतमना मोणल्लनन पुच्छिता ।
 पच्छं पुदा विपासति यस्स कम्मसिद्धं फल ॥४॥
 अह मनुस्समु मनुस्सभूता पुरिमाय जानिया मनुस्सगते ।
 अहस विज्ज बुद्ध विप्पसन्नमताविल ॥५॥
 आसज्ज नानं अनासि अवामा निल्लविण ।
 दक्षिणेय्यसम बुद्धस पमदा सकंति पाणिनि ॥६॥
 तेन मे सादिमो वण्णे तन म मयिमिच्छति ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये वेचि मत्तसो पिया ॥७॥
 अस्त्वामि ते भिक्षु मञ्जुभाव मनुस्सभूता यमकामि पुच्छ ।
 तेनहि एव जलितानुभावा वणा च मे सख्यसि पमासमी ति ॥८॥
 तिलदक्षिणा विमान दसम ॥१०॥

११—पतिव्रता विमान (१।११)

कोच्चा म्पुरा निविया च हसा वगुस्सरा कोविता सम्पत्ति ।
 पुष्पाभिनिष्ठा रम्ममिद विमान अतक्विसत्तनरत्नारिम्बित ॥१॥

तत्पच्छसि देवि महानुभावे इद्री विबुधानि अतरूपा ।
 इमा ऽ ते अच्छरायो ममन्तता नज्जन्ति गायन्ति पमाप्यन्ति ॥२॥
 देविद्वि पत्तामि महानुभावे मनुस्सभूता किमपासि पुज्ज ।
 वेनामि एव जलितानुभावा वण्णा च ते सज्जन्ति पभासती ति ॥३॥
 सा न्वता अत्तमना मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
 पण्ह पुट्ठा विथाकासि यम्म वम्मस्मि द पण ॥४॥
 अह मनुस्समु मनुस्सभूता पतिव्रता अनज्जमना अहासि ।
 माता य पुत्तं अनुत्तपमाना कुट्ठापिह नक्कम्म अवोच ॥५॥
 राच्चे ठिता मामवज्ज पहाय ताते रता सगहत्तभावा ।
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्ता सक्कच्च दान विपुल अदासि ॥६॥
 तेन मे तादिसो वण्णो तेन मे इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये केचि मनसो पिया ॥७॥
 अस्सामि ते भिक्खु महानुभाव मनुस्सभूता यमवाप्ति पुज्ज ।
 तेन म्हि एव जलितानुभावा वण्णा च मे सज्जन्ति पभासती ति ॥८॥

पतिव्रताविमान एकादसम ॥११॥

१२—पतिव्रताविमान (११२)

वेळुगिययम्भं रचिर पभस्सर विमानमारय्ह अनेकचित्त ।
 तत्पच्छसि देवि महानुभावे उच्चावचा इद्वि विबुध्वमाना ॥१॥
 इमा च त अच्छरायो समन्ततो नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ।
 देविद्विपत्तासि महानुभाव मनुस्सभूता किमपासिमपुज्ज ।
 वेनासि एव जलितानुभावा वण्णो च त सज्जदिमा पभासती ति ॥२॥
 सा देवता अत्तमना मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
 पण्ह पुट्ठा विथाकासि यस्स वम्मस्मि द पल ॥३॥
 अह मनुस्समु मनुस्सभूता उपासिका चक्खुमतो अहोसि ।
 पाणातिपाता विरता अहासि लोने अदिम परिवज्जयिस्स ॥४॥
 अमज्जपा नापि मुसा अभाणि मरेन सामिना अहासि तुट्ठा ।
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्ता सक्कच्च दान विपुल जग्गामि ॥५॥
 तेन मे तादिसो वण्णो तेन मे इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा य कचि मनसो पिया ॥६॥

अस्मादि त भिक्षु महापुत्रान् मनुस्मभूता यण्डं अवर्ति ।
 तास्मि एवं जलितानुभावा वणा च मे सन्निधा पभासतीति ॥३॥
 बुनिय पतिम्बताविमानं द्रोस्तमं ॥१२॥

१३—सुणिसाविमानं (१११३)

अभिरातो वणा मा त्वं विदुमि दत्त ।
 ओमातो न्नि सास्त्रा आगधा विन नास्त्रा ॥१॥
 वन म तास्मि वणा वन त इधमिज्जानि ।
 उण्णज्जन्ति च ते नागा ये केचि मन्ता विपा ॥२॥
 पुब्बामि न दधि महापुत्रान् मनुस्मभूता विमन्तासि पुब्ब ।
 वेनासि एवं जलितानुभावा वणा च ते सन्निधा पभासतीति ॥३॥
 मा देवता अतमा मोणल्लाने पुच्छिना ।
 पट्टं पुट्टा विपावासि पम्प पम्पमि दे पट्टं ॥४॥
 अहं मनुस्ससु मनुस्सभूता सुणिगा अहोमि गागुरम्प पर ।
 अहं विरजे भिक्षा विपत्ताप्रमत्तावि ॥५॥
 मत्सा अजामि हं पूर्वं पम्पा सन्निधा विमिहि ।
 भागद्विभागं दत्तान् मोणमि मन्ता वन ॥६॥
 तेन म तास्मि वणा तेन म इधमिज्जानि ।
 उण्णज्जन्ति च मे नागा ये केचि मन्ता विपा ॥७॥
 तेन भिह एयं जलितानुभावा वणा च मे सन्निधा पभासतीति ॥८॥
 सुणिसाविमानं तेदसमं ॥१३॥

१४—सुणिसाविमानं (१११४)

अभिरातो वणेन मा त्वं विदुमि दत्त ।
 ओमासेन्ती नि सास्त्रा ओमधी विव तास्त्रा ॥१॥
 केन ते तास्मि वणा वन त इधमिज्जानि ।
 उण्णज्जन्ति च ते भोगा ये केचि मन्ता विपा ॥२॥
 पुब्बामि न दधि महापुत्रान् मनुस्मभूता विमन्तासि पुब्ब ।
 वेनासि एवं जलितानुभावा वणा च ते सन्निधा पभासतीति ॥३॥

सा देवता अत्तमना भोगल्लानेन पुच्छिता ।
 पञ्च पुट्टा विद्यावासि यस्स कम्मस्मिद षड् ॥४॥
 अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता मुणिसा जहोमि सगुरस्स घर ।
 अहं विरजं भिक्खु विप्पसन्नमनाधिल ॥५॥
 तस्स अदासि'ह भागं पसता मकेहि पाणिहि ।
 कम्मासपिण्डं त्वानं मोदामि नदने वने ॥६॥
 तेन मे तादिमो वण्णो तेन मे इधमिज्ज्वति ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये केचि मनसो पिया ॥७॥
 तेन'मिह एव जलितानुभावा वण्णो च मे सच्चदिमा पभासतीति ॥८॥
 मुणिसाविमानं चुद्धसमं ॥१४॥

१५—उत्तराविमान (११५)

अभिक्कन्तेन वण्णेन या त्वं तिष्ठसि देवते ।
 आभामन्ती दिसा सच्चा ओसधी वियं तारका ॥१॥
 वेन ते तादिसो वण्णो केन ते इधमिज्ज्वति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भागा ये केचि मनसो पिया ॥२॥
 पुच्छामि तं दवि महानुभावे मनुस्समूता किमकामि पुज्ज ।
 केनासि एव जलितानुभावा वण्णो च ते सच्चदिमा पभासतीति ॥३॥
 सा देवता अत्तमना भोगल्लानेन पुच्छिता ।
 पञ्च पुट्टा विद्यावासि यस्स कम्मस्सि'दं फलं ॥४॥
 इस्मा च मच्छरियं अथोपल्लासो ।
 नाहोसि मह्यं धरमावसन्तिया ॥
 अविरोधना भत्तुं वसानुवसिती ।
 उपोसथ ----- निच्चप्पमत्ता ॥५॥
 चातुर्हासि पञ्चवर्त्तसि या च पक्कस्मि अट्टमी ।
 पाटिहारिमपक्कपञ्च अट्टमसुसमागत ॥६॥
 उपोसथ उपवसिं सदा सीत्तेसु सवुत्ता ।
 सज्जमा सम्मिभागा च विमानं आवसाम'हं ॥७॥
 पाणानिपाता विरता मुसावादा च सज्जता
 धय्या च अतिचारा च मज्जपाना च आरुता ॥८॥
 पञ्च सिकतापणे रता अरियसच्चानं काविता ।
 उपासिता चककुमतो गोतमस्स यत्तस्सिनो ॥९॥

लब्धानहं अमृतवरं विमेषान् एकस्मिन्ना अभिसम्पद्ये विमेषमपि ।
 अससया बहुजनपूजिता अहं विडग्धं रतिं पञ्चभुभोनप्यन ॥१०॥
 एव अहं अमृतममिह दयता तयागतस्सा नधिवग्म्म माविना ।
 धम्मदस्सा पठमप्ते पनिट्ठिता सोतापन्ना न च पुनमत्थि दुग्गति ॥११॥
 सा वन्तिनु अनधिवर उपागमि पामादित कुसल्लरतं च भिक्खवो ।
 नमस्सितु समणसमागम मिव सगारवा सिरिमितो धम्मराजिनो ॥१२॥
 दिस्वा मुनि मुदिनमनमिह पाणिता ।
 तयागतं नरवरधम्मसारधि ॥
 तण्हिदं कुसल्लरतं विनायक ।
 वदामहं परमहितानुकम्पवन्ति ॥
 सिरिष्पाविमानं सोलसम ॥१६॥

१७—केसकारियविमानं (१।१७)

इदं विमानं रुचिरं पमस्सरं बहुरिययम्भं सत्तं मुनिम्मितं ।
 सुवण्णरुक्खेहि समन्तामोत्पत्तं ठानं मम वम्मविपावसम्भव ॥१॥
 तत्रूपपन्ना पुरिमच्छरा इमा सत्तं सहस्सानि सत्तं वम्ममुना ।
 तुवं सि अज्झूपगता यसस्सिनी ओभासयं तिट्ठसि पुब्बदेवना ॥२॥
 सत्तो अधिग्गयूहं यथा विरोचन्ति नस्सत्तराजारीव तारकागणं ।
 तथैव त्वं जच्छरत्तगणं इमं दहल्लमाना यस्सा विरोचसि ॥३॥
 कुतो नु आगम्म अनोमस्सत्तं उपपत्ता त्वं भवन् मम इदं ।
 भ्रमं व दवा तिदसा सट्ठिका सव्वेन तप्पामसे दस्सनं तत्ति ॥४॥
 यमेतं सक्कं अनुपुच्छसे मम कुतो चूता इध आगता तुवं ।
 वाराणसी नाम पुरत्थि कासिनं तत्थ पुरे अहोसि केसकरिका ॥५॥
 बुद्धे च धम्मं च पसन्नमानसा सधे च एकन्तिगता अससयं ।
 अलण्डसिक्खापदा आगतप्पन्ना सम्बाधिधम्मं नियता अनामया ति ॥६॥
 तत्त्पाभिन्दामसे स्वागताञ्च ते धम्मं च त्वं यस्सा विरोचसि ।
 बुद्धे च धम्मं च पसन्नमानसं सधे च एकन्तिगतं अससये ।
 अलण्डसिक्खापदे आगतप्पले सम्बाधिधम्मं नियते अनामये ति ॥७॥
 केसकारियं विमानं सत्तरसमं ॥१७॥

इहान् पञ्च पीठा तयो मात्रा पण्यनिजस्मिन्ना । द्वे पति द्वे मुखिसा, उत्तरा सिग्गिमा
 केसकारिका वग्गो तेन पबुब्बतीति ।

इत्थि निमाने पठमो वग्गो ॥१॥

२—चित्तलला यमो

१८—दामोनिमार् (१११)

भनि तत्तरो त न्निष्ठा रम्य वित्तपावन ।
 ममला अनुसिद्धाणि नागिनापुरस्किता ॥१॥
 आभातानो निता मग्ना ओतापि विद ताव्य ।
 वन त ताग्निो वन्तो वना त द्यमितागि ।
 उपपन्नं च ते भोगा य वमि मममा दित्या ॥२॥
 पुच्छामि त न्नि मदानुभाय मनुसामूसा विगकागि पुच्छ ।
 वेतापि त्वं जन्तिानुभासा वन्ता च त मग्नाग्निा पभागी नि ॥३॥
 सा दवता अतमना भोगस्तानेन पुच्छिता ।
 पच्छ पुच्छा विवाचासि मम वम्मसि दं प ॥४॥
 अह मनुसामु ममसामूसा दानी अहोसि पस्सेसिया पुच्छ ।
 उपागि च वस्तुमनो मोतमस्त मस्तसिता ॥५॥
 तस्म म निरमा आसि मासने तस्म ताग्निो ।
 कामं भिज्जतु मे वायो मेव अयपमचन ॥६॥
 सिक्तापानं पच्छमं मागो सोवचिरो तिरो ।
 अवष्टवो अगहणा उनु सभि पवन्ति ॥७॥
 निवरमस्म प ॥ पस्म ययि पापुणिचिवा ।
 अमलनिका रज्ज्वाहि सक्कम्म वावसितो ॥८॥
 भट्ठि नुरियसह्मनि पटिपार्थ वरान्ति मे ।
 जग्म्वो मग्मो भीमो माधुवाणि पममियो ॥९॥
 पोक्करो च मुग्गसो च बीणा मोक्क्या च नारियो ।
 नंदा चेव गुन्ना च सोणदिप्पा सुविम्भिका ॥१०॥
 जग्म्वुसा मिस्तकेसा पुच्छरीवानि दारणी ।
 एनिपस्ता सुपस्ता च सुभदा मुद्धावदी ॥११॥
 एता जग्गा च मग्गास जग्गरान पवोधिवा ।
 ता म वावुपावत्ता पभिभासन्ति दवता ॥१२॥

हृन्द नञ्चाम गायाम हृद त रमयामसे ।
 नयिद अवतपुञ्जान वतपुञ्जानमेविद ॥१३॥
 असो नन्दन रम्म तिदसान महायन ।
 सुय अवतपुञ्जानं इय नत्थि परत्थ च ।
 सुखञ्च वतपुञ्जानं इय चव परत्थ च ॥१४॥
 तेस सहव्यवामान कतिव्व कुसल वट्ट ।
 वतपुञ्जाहि मोत्तन्ति सगग भोगसमझिगनोति ॥१५॥
 दासीविमान पठम ॥१॥

१६—लखुमाविमान (२।२)

अभिवन्तेन वण्णन या त्व तिट्ठसि दवत्ते ।
 ओभासन्ती दिसा सग्गा ओसधी विय तारका ॥१॥
 वेन तं तादिसो वण्णो - - पे [१८] - ॥२॥
 वण्णो च ते सज्जदिसा पभासतीति ॥३॥
 सा देवता जत्तमना मोगाल्लानेन पुच्छिता ।
 पञ्हु पुट्टा वियाकासि यस्स कम्मस्सिद पञ् ॥४॥
 केवट्टद्वारा निवत्थम्म अट्ट मट्ठ निवसन ।
 तत्थ ससरमानान सावरान महसिन ॥५॥
 ओदन कुम्मास डाक्' लोणसो वीरक्ञ्च' ह ।
 अदासि उज्जुभूतसु विप्पमन्नन चेसा ॥६॥
 चातुद्दसि पञ्चदसि या च पक्खस्म अट्टमी ।
 पाटिहारिय पक्खञ्च अट्टङ्गसुसमागत ॥७॥
 उपोत्तय उपवसि सदा सीले सुसवुत्ता
 सज्जमा सविभागा च विमान आवसामह ॥८॥
 पाणातिपाता विरता मुसावादा च सज्जता ।
 येम्या च अतिचारा च मज्जपाना च आरका ॥९॥
 पञ्च सिक्खापणे रत्ता अरियसञ्चान कोविदा ।
 उपासिका चक्खुमतो गोतमस्स यसस्सिनो ॥१०॥
 तेन मे तादिसो वण्णो पे - ॥११॥
 वण्णो च मे सम्बन्धिया पभासतीति ॥११ १२॥

एव च भ १ मयाम अन्वया पा० निरुक्तं वक्तव्यमिति—
 लघुमा माग २ १ उपासितं मगधो य० निरुक्तं वक्तव्यमिति
 अन्वयिमादाय म० यं मं भगवा अन्वयिमादे मा अन्वय ० व्याख्येय ।
 त भगवा मगधाणां निरुक्तं व्याख्येयमिति ।

लघुमा विमा० बुधियं ॥२॥

२०—आश्रम दायित्वविमानं (२।३)

विष्णवे स वरन्तस्य मुनिभूषणं निवृत्तो ।
 दक्षिणं वपुषा नारि पराशरमवस्थिता ॥१॥
 या ते अश्वि आश्रमं पतया गच्छेत् पालिहि ।
 सा हित्वा मनुष्यं देहं च १ साविता गता नि ॥२॥
 विष्णवे स वरन्तस्य (मुनिभूषणं) निवृत्ता ।
 दक्षिणं वपुषा नारि पराशरं अवस्थिता ॥३॥
 या मे अश्वि आश्रमं पतया गच्छेत् पालिहि ।
 सा हित्वा मनुष्यं च विष्णुमुत्ता इवा दूता ॥४॥
 निम्नानरतिना नाम सन्ति दया मन्दिनि ।
 तस्य सा मुनिना नारि मोक्षिता वामपयिवा ॥५॥
 अहो दानं यदा विद्या मस्तस्य मुनिनिवृत्तं ।
 पराभातेन ज्ञानं दक्षिणं वत दक्षिणा ॥६॥
 या महेष्टिस्तं वारेभ्य चारवत्तिस्म राजिना ।
 नारि सव्येष्ट्यं पत्न्याणां भक्तु च नोमन्ति ॥७॥
 एतस्माच्चामदानस्तं च नागधन्ति सोऽसि ॥८॥
 सतं निक्त्वा सतं अस्या सतं अस्मन्तरी रथा ।
 सतं वज्रासत्स्मानि जामुत्तमणिपुष्पा ॥९॥
 एतस्माच्चामदानस्तं कलं नागधन्ति सोऽसि ॥१०॥
 सतं हेमवता पाया ईगा दन्ता उद्वहवा ।
 सुवर्णवज्ज्या मातृष्ट्या हेमवन्निवासा ॥११॥
 एतस्माच्चामदानस्तं वलं नागधन्ति सोऽसि ॥१२॥
 चतुष्टयं महादीपानि इस्मरं यो ध कारय ।
 एतस्माच्चामदानस्तं वलं नागधन्ति सोऽसि ॥१३॥
 अधाम दायित्वविमानं ततिय ॥३॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 श्रीकृष्ण उवाच ॥ सुत ॥ त्वं वदस्व मे ॥
 दत्ते तुष्टिं या विषयं विदुः श्रुत्वा त्वं ॥१॥
 महिम्नश्च मे अस्मिन् कृष्णाय उवाच ॥
 सदा भीमं शम्भुं शक्तिप्रदायकं ॥२॥
 अक्षयं च भवं च तत्सर्वं वीर्यं ॥
 अस्मिन् उद्धृतेषु विद्यमानं येन ॥ ॥
 शत्रुभिः संवर्तितं यावत् पश्यामि ॥
 पार्थिवस्य पश्यन् अद्भुतमुद्यमम् ॥३॥
 उवाच ॥ उद्यमं त्वं सदा शत्रुघ्न ॥
 पाण्डवस्य विरता गुणावतां च सदा ॥४॥
 यथा च अनिवारं च मञ्जराणां च आरवा ॥
 मञ्जराणां पदे रत्ना अस्मिन् विद्यमानानि ॥५॥
 उवाच ॥ शत्रुघ्नो अप्यस्य विहाय ॥
 वनावतां वनपुत्रां ततो पुत्रां शम्भुं अनुविचरामि नन्दनं ॥६॥
 शत्रुघ्नो च हं परमहिमानुष्मत् ॥
 वनावतां वनपुत्रां ततो पुत्रां शम्भुं अनुविचरामि नन्दनं ॥७॥
 अद्भुतं अपरिमितं गुणैश्च उद्यमं त्वं वीर्यवान् ॥
 वनावतां वनपुत्रां ततो पुत्रां
 शम्भुं अनुविचरामि नन्दनं ॥८॥
 महिम्नश्च विमानं पश्यन् ॥९॥

सोणदिघ्ना ति म अञ्जिमु मालदाय उपासिका ।

सद्धासीलेन सम्पन्ना मविमागरता सदा ॥५॥

अच्छादनञ्च भत्तञ्च सेनासन पदीपिय ।

अदासि उज्जुभूतेसु विप्पसन्न चेतसा ॥६॥

चातुद्दसि पञ्चदसि या च पक्खस्स अट्ठमि ।

पतिहारियपक्खञ्च अट्ठङ्गसुसमाहित ॥७॥

उपोसय उपवासि सदा सीले सुमवुता ।

पाणानिपाता विरता मुमावादा सुसञ्जाता ॥८॥

यय्या च अनिचारा च मज्जपाना च आरका ।

पञ्च सिक्खापदे रता अरियसञ्चान बोविदा ।

उपासिका चक्खुमतो गोतमस्स यस्सस्सिनो ॥९॥

तेन मे तादिसो वण्णो पे

वण्णो च मे सम्बदिसा पभासतीति ॥१०, ११॥

सोणदिघ्नाविमान छट्ठ ॥६॥

२४—दपोसयाविमान (२।७)

अभिव्वन्तेन वण्णेन या त्व तिट्ठसि देवते ।

ओभासेन्ति दिसा सब्बा ओसधी विय तारका ॥१॥

केन ते तादिसो वण्णो पे

वण्णो च ते सम्ब दिसा पभासतीति ॥२ ३॥

सा देवता अत्तमना पे

यस्स कम्मस्सिद फल ॥४॥

उपोसया ति मं अञ्जिमु सावेताय उपासिका ।

सद्धा सीलेन सम्पन्ना सविमाग रता सदा ॥५॥

अच्छादनञ्च भत्तञ्च सेनासन पदीपिय

अदासि उज्जुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ॥६॥

चातुद्दसि पञ्चदसि या च पक्खस्स अट्ठमी ।

पतिहारियपक्खञ्च अट्ठङ्गसुसमागतं ॥७॥

उपोसय उपवासि सदा सीले सुमवुता ।

पाणानिपाता विरता मुमावादा च सञ्जाता ॥८॥

धेय्या च अनिधारा च मज्जपाना च आरवा ।
 पञ्च सित्वापदे रता अरियसञ्चान कोविण ।
 उपामिवा चक्षुमतो गोतमस्स यसस्सितो ॥९॥
 तेन मे तान्तिस्सो वण्णो पे
 वण्णो च म मन्वदिसा पभासतीति ॥१० ॥११॥
 अभिक्खन नन्दनं सुत्वा छन्दो मे उपपज्जय ।
 तत्थ चित्त पणिधाय उपपन्नमिह नन्दन ॥१२॥
 नावासि सत्थुवचनं बुद्धस्सादिक्खवधुनो ।
 हीन चित्त पणिधाय म मिह पच्छानुतापिनी ॥१३॥
 बीव चिरं विमानस्मिं इध वस्समुपोसथ ।
 देवने पुच्छिता चिक्ख यन्ति जानासि आयुना ॥१४॥
 सट्ठिस्ससहस्सानि तिस्रो च वस्सरोटिपो ।
 इध टत्वा महामुनि एतो चुता गमिस्सामि ममुस्मान सहव्यतन्ति ॥१५॥
 मा त्व उपोसथे भयि सम्बुद्धनासि यावता ।
 सोत्तापन्ना विमेषयि पहीना तव दुग्गतीनि ॥१६॥

उपोसयाविमानं सत्तम ॥७॥

२५—सुनिद्धाविमान (२।८)

अभिक्खन्तेन वण्णन या त्व तिट्ठसि देवने ।
 ओभासेतो णिसा सब्बा ओसधी विय तारका ॥१॥
 वेन ते तान्तिस्सो वण्णो पे वण्णो च ते सब्बणिसा पभासताति ॥२,३॥
 सा देवता अत्तमना प यस्स नम्मस्सिद फल ॥४॥
 सुनिद्धाति म अज्जिमु राजगर्हास्म उपासिणा ।
 सट्ठासीलेन सम्पन्ना सविभागरता सता ॥५॥
 अच्छानञ्च भतञ्च सेनासन पदीपिय ।
 अण्णसि उजुभूतसु विप्पसनेन चेतसा ॥६॥
 चातुद्दसि पञ्चवसि याच पक्खस्स अट्ठमी ।
 पाटिहारियपक्खञ्च अट्ठङ्गसुममागत ॥७॥
 उपोसथ उपवसि सदा सीढे सुसवुना ।
 पाणानिपाता विरता मुसावाण च सज्जता ॥८॥

यय्या च अतिचारा च मज्जपाना च आरवा ।

पञ्चसिक्खापदे रता अरियसत्त्वान बोधिदा ।

उपासिका चक्खुमतो गोतमस्स यमस्सिनो ॥९॥

तेन मे तान्हिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति—१०, ११॥

सुनिहाविमान अट्ठमं ॥८॥

२६—सुदिग्धाविमान (२।६)

अभिवक्त्तेन वण्णन या त्व निट्ठमि दवने ।

ओभासेन्ती दिसा सब्बा ओसथी विद्य तारवा ॥१॥

क्कन तं तान्हिसो वण्णो पे वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥२ ३॥

सा दवता अत्तमना पे यस्स वम्मस्सिद पल ॥४॥

सुदिग्धाति म अज्झिासु राजगहम्हि उपासिका ।

सद्धास लेन सम्पत्ता सविभागरता सदा ॥५॥

अच्छादनञ्च भत्तञ्च सेनासन पदीपिय ।

अदामि उज्जुभूतेसु विप्पमग्गेन चेतसा ॥६॥

चातुर्हसि पञ्चदसि या च पक्खस्स अट्ठमो ।

पान्हिहारियपक्खञ्च अट्ठङ्गसुसमागत ॥७॥

उपोसय उपवसि सदा सोले मुसम्भुता ।

पाणानिपाता विरता मुसावादा च सञ्जता ॥८॥

येय्या च अतिचारा च मज्जपाना च आरवा ।

पञ्चसिक्खापदे रता अरियसत्त्वान बोधिदा ।

उपासिका चक्खुमतो गोतमस्स यमस्सिनो ॥९॥

तेन मे तादिमो वण्णो पे

वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥१० ११॥

सुदिग्धाविमान नवम ॥९॥

२७—भिक्षुपादाधिकाविमान (२।१०)

अभिवक्त्तेन वण्णेन या त्वं निट्ठसि दवने ।

ओभासेन्ती दिसा सब्बा ओसथी विद्य तारवा ॥१॥

ततस्तान्मोक्षणी य वन्मोक्षेन सम्प्रतिष्ठापयामीति ॥२१॥
 सा देवता भगवता ये यस्तु कर्मसिद्धिं पठे ॥४॥
 अहं मनुष्याणु मनुस्समुता पुरिमाय जतीया मनुस्सलो ॥
 अहं विरजं भुव विष्णुसप्तमनावि ॥५॥
 तस्मिन् अन्तर्हं भिन्नं पसन्ना सत्तेहि पाणिहि ॥६॥
 तेन मे तान्मोक्षणी ये वन्मोक्षेन सम्प्रतिष्ठापयामीति ॥७॥
 भिक्षावाधिकाविमानं वतम ॥१०॥

२८—भिक्षावाधिकाविमान (२।११)

अभिषङ्गो वन्मोक्षेन या ह्यं भिक्षा देवते ।
 ओमासेन्ती दिता सत्ता ओमासे दिव सत्ता ॥१॥
 तेन त तान्मोक्षणी य वन्मोक्षेन सम्प्रतिष्ठापयामीति ॥२,३॥
 सा देवता भगवता ये यस्तु कर्मसिद्धिं पठे ॥४॥
 अहं मनुष्याणु मनुस्समुता पुरिमाय जतिमा मनुस्सलो ॥५॥
 अहं विरजं भिन्नं पसन्ना सत्तेहि पाणिहि ॥६॥
 तेन मे तान्मोक्षणी ये वन्मोक्षेन सम्प्रतिष्ठापयामीति ॥७॥
 दुतिय भिक्षावाधिकाविमानं एकावस ॥११॥

वदन्—

दासि येन ज्ञानाय य ज्ञानं ज्ञानाय—दासि ।
 ज्ञानाय अज्ञानाय येन ज्ञानाय ज्ञानाय ।
 निदा येन मुक्तिं य दे व भिक्षावाधिका ।
 ज्ञानोतेन पदवर्तिनि

इति विमान दुतियवग्गो ॥२॥

भाष्यार्थ पठने ॥१०॥

३—पारिच्छत्तक वग्गो

२६—उज्जारविमान (३।१)

उज्जारो ते यसो वण्णो सग्गा ओभासने दिमा ।
 नारियो नच्चन्ति गापन्ति देवपुत्ता अलङ्कता ॥१॥
 मोदन्ति परिवारेन्ति तव पूजाय दवते ।
 सौवण्णानि विमानानि तविमानि सुदस्सने ॥२॥
 तुवम्पि इस्सरा तेस सत्तकामसमिठ्ठिने ।
 अभिजाता महन्तासि देवकाये पमोदसि ।
 देवते पुच्छिणा चित्तं मस्स कम्मस्सिदं फलन्ति ॥३॥
 अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता दुस्सीले वुले सुणिसा अहोसिं ॥४॥
 अस्सढेसु कन्दिसेसु सद्दासीलेन सम्पत्ता
 पिण्डाय चरमानस्स अपूव ते अदासह ॥५॥
 तदाहं सस्सुया चित्तिं समणो आगतो इध
 तस्स अदासह पूव पसत्ता सरेहिं पाणिहिं ॥६॥
 इतिस्सा सस्सु परिभासि अविनीता तुव वधू
 न मं सम्पुच्छिनुं इच्छिं समणस्स ददामहं ॥७॥
 ततो मे सस्सु कुपिता पहामि मुसलेन मं
 कुतद्गच्छिं अवधिं मं नासक्खिं जीविं चिं ॥८॥
 माहं पायस्स भदा च विप्पमुत्ता ततोवुत्ता
 तावन्तिसानं देवानं उपपन्नां सहव्यत ॥९॥
 तेन मे तादिसो वण्णो वे वण्णो च मे सच्चदिसा पभासताति ॥१०, ११॥
 उज्जारविमानं पठमं ॥१॥

३०—उच्छुविमान (३।२)

ओभासयित्वा पयविं सदेवयं अतिरोचसि चदिममूरिया विय ।
 सिरिया च वण्णेन यसेन तेजसा अह्मां च देवि दिदसे सहिन्दवे ॥१॥

पुष्पामि तमुष्णमाप्यारिणि आरेजिणि वज्रपागतिमरण ।
 अन्तरं उत्तमवचपारिणि वा रत्नं मुने देवा वज्रम मम ॥२॥
 नि त्वं पुरे वज्रममनामि अन्तरा मनुष्मभूता पुष्पामि जातिना ।
 तान् मृच्छिण अप मीगज्जमं वज्रापागता मुनिनि यमस्मिनी ।
 देवतं पुच्छिणा विग्न विग्न वज्रममिदं वज्रिणि ॥३॥
 दानि अन्ते हम् मव गामे विग्नप्य अम्भुतं पर उपागमि ।
 ततो उच्य अस्मागामि मणिपं पमप्रविता अनुष्णप्य पीनिपा ॥४॥
 तारु च पच्छा अनुपुच्छते ममं वहुद्र उच्छ यपुत्र अजापरि ।
 १ छट्ठितं न २ पान्ति मया सन्तस्य भिक्षुस्य मय अजासहं ॥५॥
 सुदं हं इस्मरियमयो ममं इतिता तम्मु परिभावन ममं ।
 पीठ गृहवा पहा अजासि म तयो घृता बालापागि देवता ॥६॥
 तत्रेव वज्रम कुमलं वनं मया सुवज्रव वज्रमनुभाभि अतना ।
 देवेहि सदि परिचारियामहं मोक्षमहं वामगुणेहि पञ्चविहि ॥७॥
 तत्रेव वज्रमं वुसतं वतं मया सुवज्रव वज्रमं अनुभोमि अतना ।
 देविन्दुता निदोहि रसिक्ता समपिना वामगुणेहि पञ्चविहि ॥८॥
 तन्नामिं पुच्छापत्तं अनप्यत्तं महाविपावा मम उच्छुक्किणा ।
 देवेहि सदि परिचारियामहं मोक्षमहं वामगुणेहि पञ्चविहि ॥९॥
 एतादिसं पुच्छापत्तं अनप्यत्तं महाविपावा मम उच्छुक्किणा ।
 देविन्दुता निदोहि रसिक्ता सारसतत्तोरेव तन्त वने ॥१०॥
 सुवज्रव भन्ते अनुष्णप्य विदु उपेव्य वान् वुसत्तव पुच्छिणा ।
 ततो ते उच्छस्स जगामि मणिप पसप्रविता अनुष्णप्य पानिपानि ॥११॥
 उच्छुक्किमानं इतिप ॥१२॥

३१—पल्लवविमान (३।३)

पञ्चकमेद्रे मणिसोणवित्ते पुष्पाभिरिण्णे सयन उळारे ।
 तत्त्वच्छति दवि महानुभावे उच्चावचा इदि विपुञ्चमाना ॥१॥
 वमा च ते जञ्जरायो समन्ततो नच्चति गायन्ति पमोयन्ति ।
 देविद्विपतासि महानुभावे मनुस्सभूता विमकासि पुच्छा ।
 वनासि एव जलितानुभावा वण्णो च ते सञ्चदिमा पभासतीति ॥२॥
 अह मनस्सेमु मनुस्सभूता दडढे वुत्ते मुणिसा अहासि ।
 अवकोयना भत्तवसानवत्तिनी अप्पमत्ता उपोसये ॥३॥

मनुस्सभूता दहरा अपारिका पसन्नचित्ता पतिमाभिराधयि ।
 त्वा च रतो च मनापचारिणी अहं पुरे सीलवती अहोसि ॥४॥
 पाशातिपाता विरता अचोरिया समुद्धवाया मुचि ब्रह्मचारिणी ।
 अमञ्जपाना च मुसा अभाणी सिनसापण्णेषु परिपूरकारिणी ॥५॥
 चातुर्दसि पञ्चदसि याय पनत्तस्स अट्टमी ।
 पाटिहारिवपक्क्य च पसन्नमानसा अहं ॥६॥
 अट्टङ्गुपेत अनुद्धम्मचारिणी उपोसथं पीनिमना उपावसि ।
 इमञ्च अरिय अट्टङ्गवण्णेषु समादयित्वा कृत्वा सुदुत्तमं ॥७॥
 पतिमिह कल्पाणि वसानुवतिनी अहोसि पुण्ये सुगतस्स साविका ।
 एतादिसं कृत्वा जीवलोके कम्म वरित्तवान् विमसभागिनी ॥८॥
 बायस्स भदा अभिसम्परायं देविट्ठिपत्ता सुगतिमिह आगता ।
 विमानपासावरे मनोरमे परिवारिता अच्छरामगण्ण ।
 सयपभा दवगणा रमन्ति मं दिघायुकिं देवविमानमागतन्ति ॥९॥
 पल्लङ्कुविमानं ततिय ॥३॥

३२—लताविमान (३।४)

लता च सज्जा पवरा च नेवना अच्छमतीराजवरस्स सिरीमतो ।
 सुता च रञ्जो वेस्सवणस्स धीता राजीमती धम्मगणहि सोमिना ॥१॥
 पञ्चेत्य नारियो अगमसु हायित मीतोदक उण्णल्लिं मिन्नं नदि ।
 ता तत्थ हायित्व रमित्वा देवता नञ्चित्वा गायित्वा सुनात्तं ब्रवि ॥२॥
 पुच्छामि तं उण्णलमालधारिणी जावेळिनी कान्धन सन्निभत्तचे ।
 पत्तरत्ताम्बविसं नभेव सोमणे दिघायुवी केन कतो यमो तव ॥३॥
 केनासि भद्रे पतिनो पियतरा विसिट्ठवन्नाणितरस्स म्पनो ।
 पण्णवण्ण नञ्चगीतवादिस्ते अचिरकनो त्वं नरनारिपुच्छिताति ॥४॥
 अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता उटारभोगे कुण्ठे सुणिस्सा अहोसि ।
 अक्कोधना भत्तुवसानुवतिनी अप्पमत्ता उपोसथ ॥५॥
 मनुस्सभूता दहरा अपारिका पसन्नचित्ता पतिमाभिराधयि ।
 सदेवर ससमुरं सदासकं अभिराधयि तमिह कतो यतो मम ॥६॥
 साह तेन कृत्तयेन धम्मना चतुभिं ठानसु वित्तेममज्जगा ।
 आपुञ्च वण्णञ्च सुव वलञ्च खिण्डीं रति पञ्चनुभोगं नप्पक ॥७॥

गुप्तं नूनं भागिनं ये अयं स्यात् यः तां अनुष्मिन्नु अस्मिन्नागो ।
 पतिरो विरम्भ्यान् विविद्धा तास्त्रिंशो यो यः नेमं पवरा यः दत्ता ॥८॥
 पतीषु धर्मं पवरास्य सस्या पतिरस्य यथा भवति इतिवत् ।
 पतीषु धर्मं पतिरस्य सस्या सस्यास्य भागिनी अयं स्यात् ॥९॥
 साहो यथा पञ्चगानुभासो महिषर पञ्चगमावगम्यता ।
 पञ्चग गन्ध्या द्वारं चतुर्ग्रे गद्द पितृ गान्ति मंगमात्रता ॥१०॥
 तस्यैव गद्दा इय अग्निगादिना भगार् निस्याय र्वा अनुष्मन् ।
 कोपं वधिना अनुष्मन् मच्छरं गम्पति गा मांति धम्य चारितीति ॥११॥
 सत्ताविमानं चतुर्थं ॥४॥

३३—गुप्तिनविमानं (३।५)

वत्पुस्तमवापिना

(१) पुस्तमवापिना—

सत्तानि गुप्तधुरं रागोष्मवावीर्यं ।
 सोमं रत्नगम्भि अनुहति सरणं म शक्ति वागियानि ॥१॥
 अहं ते सरणं हामि अहमाचरियपूजरो ।
 न तं जहिस्मति मिसो मिसमाचरिय अग्निगानि ॥२॥
 अभिक्वन्तेन यग्निन या रयं रिद्रुति दवत् ।
 भोगातेनो निता एव्य भोग्या त्रिय सारवा ॥३॥
 वेन तं तादिषा वण्णो वेन तं इयमिनाति ।
 उष्णजलि च ते भोगा य वेधि मामो पिया ॥४॥
 पुच्छामि तं देवि महानुभावे मनुस्मभूता विमवाति पुच्छन् ।
 वनामि एव जत्तिनानुभावा वण्णो च तं सत्तन्मि पमासनाति ॥५॥
 सा देवता अत्तमाता भोगल्लानेन पुच्छता ।
 पञ्च पुद्गा विपाकाति यस्तं वग्मस्मिद फलं ॥६॥
 वत्पुस्तमवापिना नारि पवरा होति नरेसु नारिसु ।
 एव पियरूप्यादिवा मनारं निव सा एवमे उदेव्य ठानं ॥ ॥
 तस्सा मे पस्त विमानं अच्छरा वामवणिणी हम्मस्मि ।
 अच्छरा सहस्सताह पवरा पस्त पुच्छस्स विपाकं ॥८॥
 एनं मे तादिसो वण्णा पे वण्णो च म सत्तन्मि पमासनाति ॥९,१०॥

(इतर चतुरविमानं यथा वत्सुगदायिकाविमानं तथा वित्थारेतव्यं)

ओभासेन्ती दिसा सव्वा ओसधी विय तारका ।

केन ते तादिसो वण्णो केन ते इधमिज्जनि ।

उप्पजन्ति च ते भोगा ये केचि मनसा पिया ॥४॥

पुच्छामि त देवि महानुभावे मनुस्सभूता विमकासि पुज्जं ।

वेनासि एव जलितानुभावा वण्णो च ते सब्बन्ति पभासतीनि ॥५॥

सा देवता अत्तमना भोगाल्लानेन पुच्छिता ।

पञ्च पुट्ठा वियावासि यस्स कम्मस्सिद फल ॥६॥

वत्सुत्तमदायिका नारि पवरा होति नरेसु नारीसु ।

एवं पियरूपदायिका मनाप दिव सा लभते उपेच्च ठान ॥ ७॥

तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा वामवणिनी हमस्मि ।

अच्छरा सहस्सस्साह पवरा पस्स पुज्जस्स विपाक् ॥८॥

तेन मे तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बन्ति पभासतीति ॥९, १०॥

(१) श-पुसमदायिका—

ओभासेन्ती दिसा सव्वा ओसधी विय तारका ।

केन ते तादिसो वण्णो केन ते इधमिज्जनि ।

उप्पजन्ति च ते भोगा ये केचि मनसो पिया ॥४॥

पुच्छामि त देवि महानुभावे मनुस्मभूता विमकासि पुज्जं ।

वेनासि एव जलितानुभावा वण्णो च ते सब्बन्ति पभासतीनि ॥५॥

सा देवता अत्तमना भोगाल्लानेन पुच्छिता ।

पञ्च पुट्ठा वियावासि यस्स कम्मस्सिद फल ॥६॥

वत्सुत्तमदायिका नारि पवरा होति नरेसु नारिसु ।

एवं पियरूपदायिका मनाप दिव सा लभते उपेच्च ठान ॥७॥

तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा वामवणिनी हमस्मि ।

अच्छरा महस्सस्साह पवरा पस्स पुज्जस्स विपाक् ॥८॥

तेन मे तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बन्ति पभासतीति ॥९, १०॥

(२) प-पुसमदायिका—

ओभासेन्ती दिसा सव्वा आसधी विय तारका ।

केन ते तादिसो वण्णो केन ते इधमिज्जनि ।

उप्पजन्ति च ते भोगा ये केचि मनसो पिया ॥४॥

(२) अभिक्वन्तेन वण्णेन पे (१।३.५)

वण्णो च ते सब्बदिमा पभासतीति ॥४३.४५॥

सा देवता अत्तमना पे (६) यस्स वम्मस्सिद पत्रं ॥४६॥

भिस्सु चाह भिक्खुनियो च अद्दसांमि पय पटिपण्ण ।

तेसाह धम्म सुत्वाण एकूपोसथ उपवसिस्स ॥४४॥

तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिणी हम्हिस्मि ।

अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥

वण्णा च मे सब्बदिमा पभासतीति ॥४९, ५०॥

(३) अभिक्वन्तेन वण्णेन पे (१।३.५)

वण्णो च ते सब्बदिमा पभासतीति ॥४३.४५॥

सा देवता अत्तमना पे (६) यस्स वम्मस्सिद फल ॥४६॥

उदरे ठिता उदवमत्तासि भिक्खुनो वित्तेन विप्पमन्न ।

तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिणी हम्हिस्मि ।

अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥

वण्णो च मे सब्बदिमा पभासतीति ॥४९, ५०॥

(४) अभिक्वन्तेन वण्णेन पे (१।३.५)

वण्णो च ते सब्बदिमा पभासतीति ॥४३-४५॥

सा देवता अत्तमना पे (६) यस्स वम्मस्सिद फल ॥४६॥

सस्सुञ्चाह सस्सुरे चे चण्डिके कोघरे च फल्हे च ॥५५॥

अनुस्सुम्भिका उपट्ठासि अप्पमत्ता सक्केन सीलन ॥५६॥

तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिणी हम्हिस्मि ।

अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥

वण्णो च मे सब्बदिमा पभासतीति ॥४९, ५०॥

(५) अभिक्वन्तेन वण्णेन पे (१।३.५)

वण्णो च ते सब्बदिमा पभासतीति ॥४३.४५॥

सा देवता अत्तमना पे (६) यस्स वम्मस्सिद फल ॥४६॥

परवम्मकारि आसि अत्तेनातन्दिता दासी ।

अस्सोघना अनतिमानि सविभागिनी सकस्स भातस्स ॥६१॥

तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिणी हम्हिस्मि ।

अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥

वण्णो च मे सब्बदिमा पभासतीति ॥४९, ५०॥

पुच्छामि ते देवि महानुभावं मनुस्सभूता विमवाणि पुञ्जं ।
 वनामि एव जलितानुभावा वण्णा च ते सत्रन्ति पभासतीनि ॥५॥
 सा देवता अत्तमना मोग्गल्लानेन पुच्छता ।
 पच्छं पृष्टा विवावाणि यस्मिं कम्मस्सि पत्तं ॥६॥
 वत्थुत्तमदायिका नारि पवरा हानि नरेसु नारिमु ।
 एवं नियरूपदायिका मनाप त्ति सा लभते उपेच्च ठान ॥७॥
 तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिनी हम्मस्मि ।
 अच्छरा सहस्सस्साहं पवरा पस्स पुञ्जस्म विपाकं ॥८॥
 तेन मत्तान्ति वण्णो पे वण्णो च मे सत्रन्ति पभासतीनि ॥९ १०॥

(४) रसुत्तमदायिका—

ओभासतीं दिसा मत्ता जोसथी विप तारवा ।
 तेन ते सान्ति वण्णो केन त इयमिपति ।
 उप्पवन्ति च ते भागा ये वेदि मनसो पिया ॥४॥
 पुच्छामि त्थं देवि महानुभावं मनुस्सभूता विमवाणि पुञ्जं ।
 वनामि एव जलितानुभावा वण्णो च ते सत्रन्ति पभासतीनि ॥५॥
 सा देवता अत्तमना मोग्गल्लानेन पुच्छता ।
 पच्छं पृष्टा विवावाणि यस्मिं कम्मस्सि पत्तं ॥६॥
 वत्थुत्तमदायिका नारि पवरा हानि नरेसु नारिमु ।
 एवं नियरूपदायिका मनाप त्ति सा लभते उपेच्च ठान ॥७॥
 तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिनी हम्मस्मि ।
 अच्छरा सहस्सस्साहं पवरा पस्स पुञ्जस्म विपाकं ॥८॥
 तेन मत्तान्ति वण्णो पे वण्णो च मे सत्रन्ति पभासतीनि ॥९ १०॥

(१) अभिवन्तेन वण्णेन (३-५) वण्णो च ते सत्रन्ति पभासतीनि ४३-४५

सा देवता अत्तमना (६) यस्मिं कम्मस्सि पत्तं ॥४६॥
 गधपञ्चदण्डिक्कं अन्तामि कस्सपस्स भगवता धूपस्मि ॥४७॥
 तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिनी हम्मस्मि ।
 अच्छरा सहस्सस्साहं पवरा पस्स पुञ्जान विपाकं ॥४८॥
 वण्णो च मे सत्रन्ति पभासतीति ॥४९ ५०॥

इतर चतुर-विमान यथा गधपञ्चदण्डिक्क विमान तथा विचारेत्तव
 अच्छरा सहस्सस्साहं पवरा पस्स पुञ्जान विपाकं ॥४८॥
 वण्णो च मे सत्रन्ति पभासतीनि ॥४९ ५०॥

(२) अभिक्वत्तेन वण्णन पे (१।३.५)

वण्णो च ते सच्चदिसा पभासतीति ॥४३.४५॥
 सा देवता अत्तमना प (६) यस्स वम्मस्सिद फलं ॥४६॥
 भिक्खु चाह भिक्खुनियो च अहस्सामि पय पटिपण्ण ।
 तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिग्गी हमस्मि ।
 अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥
 वण्णो च मे सच्चदिसा पभासताति ॥४९, ५०॥

(३) अभिक्वत्तेन वण्णन प (१।३.५)

वण्णो च ते सच्चदिसा पभासतीति ॥४३.४५॥
 सा देवता अत्तमना प (६) यस्म वम्मस्सिद फल ॥४६॥
 उदके ठिता उन्वमदासि भिक्खुना चित्तन विप्पसन्नेन ।
 तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिग्गी हमस्मि ।
 अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥
 वण्णो च मे सच्चदिसा पभासताति ॥४९, ५०॥

(४) अभिक्वन्तेन वण्णेन प (१।३.५)

वण्णो च त सच्चदिसा पभासतीति ॥४३.४५॥
 सा देवता अत्तमना पे (६) यस्स वम्मस्सिद फल ॥४६॥
 सस्सुञ्चाह सस्सुरे चे चण्डिके कोघरे च फल्ले च ॥५५॥
 अनुस्सुम्पिका उपट्ठासि अप्पमत्ता सकेन सीलेन ॥५६॥
 तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिग्गी हमस्मि ।
 अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥
 वण्णो च मे सच्चदिसा पभासतीति ॥४९, ५०॥

(५) अभिक्वत्तेन वण्णन पे (१।३.५)

वण्णो च त सच्चदिसा पभासतीति ॥४३-४५॥
 सा देवता अत्तमना प (६) यस्स वम्मस्सिद फलं ॥४६॥
 परक्कम्मवारि आसि अत्तेनात्तन्दिता दासी ।
 अक्कोघना अनतिमानि सविभागिनी सकस्य भातस्स ॥६१॥
 तस्सा मे पस्स विमान अच्छरा कामवणिग्गी हमस्मि ।
 अच्छरासहस्सस्साह पवरा पस्स पुञ्ञान विपाक् ॥४८॥
 वण्णो च मे सच्चदिसा पभासतीति ॥४९, ५०॥

(६) अभिवातेन यण्ण पे (१,३५)

यण्णा च ते सम्मन्ति पमामनाति ॥४३४५॥

सा देवता अत्तमता पे (६) यस्मिन् सम्मन्ति पत्तं ॥४६॥

मीरोत्तमहमदानोम् भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्स ।

तसु पञ्च योगिनि विमान मया खीर-दायिवा विमानं तया विप्यारेतम् ।

(७) अभिवन्तन यण्ण पे यण्णो च ते सम्मन्ति पमामनीति ।

सा देवता अत्तमता पे यस्मिन् सम्मन्ति पत्तं ॥४४॥

तस्सा मे परम विमानं अञ्जरा वामयणिता हमस्मि ।

(१) पाणिनं

(२) उच्छ्रमण्डिकं

(३) तिम्वस्तकं

(४) वक्कारिकं

(५) एलालुवं

(६) वल्लोफलं

(७) फारुस्तकं

(८) हृत्यप्पतापकं

(९) सात्तमट्ठि

(१०) पुप्फवमुट्ठि

(११) मूलकं

(१२) निम्बमुट्ठि अहं अदासि भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्म पे ॥७५॥

(१३) अम्बकज्जिव

(१४) दोणिनिम्मुञ्जन

(१५) कायवध

(१६) असवट्ठक

(१७) अयोगपट्ठं

(१८) विभूपनं

(१९) साल्लवण्ठ

(२०) मोरहत्थं

(२१) छत्त

(२२) उपाहन

(२३) पूव

(२४) मोदकं

(२५) सखलि

तस्मा म पम्स विमान मच्छरा कामवणिनी हमस्मि
अच्छरासहस्सस्स पवरा पस्म पुञ्ञान विपाक ॥१८८॥

तेन मे तादिसो वण्णो प (१६७)

वण्णो च मे सम्मदिसा पभासतीति ॥१८९, १९०॥

स्वागत वन मे अञ्ज सुप्पभात सुहट्ठित ।

य अहस देवतमा अच्छरा कामवणिनियो ॥१९१॥

नासह घम्मं सुत्वान वाहामि कुसल बहं ।

दानेन समचरियाय संयमेन दमेन च ।

साह तत्थ गमिस्सामि यत्थ गन्त्वा न सोचरेति ॥१९२॥

गुत्तिलविमानं पञ्चम ॥५॥

३४—ददल्लविमान (३।६)

ददल्लमानो वण्णेन यससा च यसस्सिनी ।

सब्बे देवे तावतिसे वण्णेन अतिराचसि ॥१॥

दस्सन नाभिजानामि इद पठमदस्सन ।

कस्मा वाया नु आगम्म नामेन भाससे ममन्ति ॥२॥

अह महे सुभदासि पुब्बे मानुसने भवे ।

सहभरिया च ते आसि भगिनी च कनिट्ठिका ॥३॥

साहं कायस्स भेदाय विप्पमुत्ता ततो चुता ।

निम्मानरति देवानं उपपन्ना सहव्यतन्ति ॥४॥

पहूनकत्तल्याणा ते देवेयन्ति पाणिनी ।

येसं त्व कित्तयिस्ससि सुभदे जातिमत्तनो ॥५॥

कय त्व केन वण्णन केन वा अनुसासिता ।

केदित्तेनेव दानन सुब्बतेन यसस्सिनी ॥६॥

यस एतादिस पत्ता वित्तेस विपुलमज्जगा ।

देवते पुच्छिता चिक्ख किस्स वम्मस्सिदं फल ॥७॥

अट्ठेव पिण्डपातानि य दान अदद पुरे ।

दक्खिणेय्यस्स सघस्स पसन्ना सकेहि पाणिहि ॥८॥

(६) अभिवन्ता यन्तो वे (१३१)

यन्तो य म सन्तानि पद्मागतीनि ॥४३॥ ४ ॥

सा देवा अतमा य (६) यन्त यन्तानि पदं ॥४६॥

मीरोन्महमन्माम् भित्तुना विन्नाय चरन्तसः ।

तनु यन्त योर्ना विमानं यदा मीरोन्महमन्माम् विमानं तदा विन्नायचरन्तः ।

(७) अभिवन्ता यन्तो वे यन्ता य त सन्तानि पद्मागतीनि ।

सा देवा अतमा य यन्त यन्तानि पदं ॥४४॥

नरमा म यन्त विमानं अन्ता यामगतीनी हमन्ति ।

(१) पाणि

(२) उन्मुत्तदि

(३) तिम्रन्ता

(४) यन्तानि

(५) एन्ता

(६) यन्तीक

(७) पादसा

(८) हृत्पत्ताप

(९) साकमदि

(१०) पुष्पकमुदि

(११) मूल

(१२) निम्बमुदि अहं अन्ता भित्तुना विन्नाय चरन्तसः ।

(१३) अम्बकज्जि

(१४) दोगिनिम्मुज्ज

(१५) नाययधन

(१६) अन्तयुक्त

(१७) अयोगपट्ट

(१८) विभूषा

(१९) तालवण्ड

(२०) मोरहृत्

(२१) छत

(२२) उपाहन

(२३) पूव

मजमानान मनुस्सानं पुञ्जपेत्तान पाणिनं ।
 गरोन ओपधिव पुञ्ज सघे दिन्न महप्पल ॥२४॥
 एसो हि सघा विपुलो महग्गतो एसप्पमेय्यो उन्धीव सागरो ।
 एतहि सेट्ठानरविरियसान्नाका पभवरा धम्म वधमुदीरयन्ति ॥२५॥
 तेम सुदिन्न मूत्त सुपिट्ठ य सघमुहिस्म ददन्ति दान ।
 सा दक्खिणा सघगता पतिट्ठिका महप्पल्ला लाक्खिदूहि वण्णिता ॥२६॥
 एतादिस्स पुञ्जमनुस्सरन्ता ये वन्धता विचरन्ति लावे ।
 विनेय्य मच्छेरमलं समूल अनिन्दिता सगगमुपन्ति ठानन्ति ॥२७॥
 बहल्लविमान छट्ठ ॥६॥

३५—सेसवतीविमान (३।७)

फलिवरजतहेमजालच्छन्न विविधविचित्रफलमहगं सुरम्म ।
 धम्मं सुनिम्मित तोरणूपपन्न राजकूपकिण्ण इदं सुभ विमान ॥१॥
 भाति च दस दिसा नभव सुरिया सरं तमपनुदो सहस्सरसी ।
 तथा तपति मिदं तव विमान जलमिव धूमसिखो नितनभग्गे ॥२॥
 मुसतिव नयन सतेरिताव आकासे ठपितमिदं मनुञ्ज ।
 वीणामुरजसम्मताळधुट्ठ इदं इन्दपुरं यथा तव मिदं ॥३॥
 पदमुकुमुद उप्पलकुवलय योयिका भण्डिका नोजका च सन्ति ।
 सालकुमुमितपुप्फिता असोका विविध दुमग्गसुग्गधमेवितमिदं ॥४॥
 सलळबुजसुजवसयुता कुसुकसुफुल्लितलता व लम्बिनीहि ।
 भणिजालसदिसयसस्सिनी रम्मा पोक्खरणी उपत्थिता ते ॥५॥
 उदवरहा च येत्थिपुप्फजाता फलजा यव सन्ति रक्खजाता ।
 मनुस्सका अमानुस्सका च दिव्या सग्गे तुहं निवेसान्निहि जाता ॥६॥
 विस्स समंभस्स अयं विपायो केनासि वम्मपलेनिधूपपन्ना ।
 यथा ते अधिगतमिदं विमानं तदनुपद अवचासि अळारपत्तुमति ॥७॥
 यथा च मे अधिगतमिदं विमानं षोण्वमयूरचकोरसघचरितं ।
 ण्णियपिलवहं सराजसिण्णं दिजवारण्डवकोविलाभिनादितं ॥८॥
 नानसन्तानकपुप्फरक्खविविधा पाटलिजम्बु-असोकं रक्खवन्तं ।
 यथा च मे अधिगतमिदं विमानं तन्ते पवेदिस्सामि सुणोहि भन्ते ॥९॥

भगवत्पुत्रं पुनश्चिन्ते मातरं-पुनश्चिन्ते मातरं भवति भवति ।
 तस्य अतीतिं गुरु भुविमा गमयतीति तस्य ज्ञानिभु मयं ॥१०॥
 मातृ ज्ञानं तस्य ज्ञानं पुनश्चिन्ते मातरं पुनश्चिन्ते मातरं ।
 ज्ञानिभु नित्यं ज्ञानं ज्ञानं
 भुविमा गमयतीति अतीतिं ॥११॥
 परमगतिगमयत् पुनश्चिन्ते अतीतिं पुनश्चिन्ते अतीतिं ।
 पतय मातृगमयत् तस्य गमयतीति तस्य गमयतीति ॥१२॥
 तेन गमयतीति तस्य गमयतीति ॥१३॥

३६—महिषाविमान (३।८)

[illegible]

३७—विशालक्षिविमान (३।६)

वा नाम त्वं विशालक्षित रम्भे चित्तलता धने ।
 समन्ता अनुपरियामि नारीगणपुरक्वता ॥१॥
 यदा देवा तावन्निष्कमा पविसन्ति इम यनं ।
 सयोग्या सरया सव्ये चित्रा होन्ति इषागता ॥२॥
 तुम्हञ्च इष पत्ताय उम्यान् विचरन्तिया ।
 वार्येन दिस्तति चित्त वन रूप तवेदिस ।
 देवते पुच्छिन्ना विक्रय किस्स कम्मस्सिद पत्त ॥३॥
 येन कम्मेन देविन्द रूप मय्ह गाती च मे ।
 इदी च आनुभावो च त सुत्ताहि पुरिन्दद ॥४॥
 अह राजगहे रम्भे मुत्तदा नामुपासिका ।
 सद्धा सीलेन सम्पन्ना सविभागरता सत्ता ॥५॥
 अच्छादनञ्च भत्तञ्च सनासन पदीपिय ।
 अदासि उजुभूतेसु विप्पसप्पेन चेतसा ॥६॥
 चातुद्दसि पञ्चदसि या च पक्खस्स अट्टमी ।
 पाटिहारियपक्खञ्च अट्टङ्गासुसमागत ।
 उपासथ उपवासि सदा सीलेसु सबुता ॥७॥
 पाणातिपाता विरता मुसावादा च सञ्जता ।
 धेय्या च अतिचारा च मज्जपाना च आरका ॥८॥
 पञ्चसिक्खापदे रता अरियसच्चान बोविदा ।
 उपासिका चक्खुमतो गोतमस्स यसस्सिनो ॥९॥
 तरसा मे आनिकुल आसि सत्ता मालाभिहारनि
 ताह भगवतो धूपे सन्नमेवाभिरोपयि ॥१०॥
 उपोसथे वह गवा मालागघविलेपन ।
 धूपस्मि अभिरोपेसि पसप्पा सत्तेहि पाणिहि ॥११॥
 तेन कम्मेन देविन्द रूप मय्ह गती च मे ।
 इदी च आनुभावो च यञ्च मालाभिरोपयि ॥१२॥
 यञ्च सीलवनी आसि न त ताव विपच्चति ।
 आसा च पन मे देविन्द सबदगामिनी सिमन्ति ॥१३॥

विशालक्षिविमान नवम ॥९॥

३८—पारिच्छत्तकविमान (३।१०)

पारिच्छत्तकं कारिच्छादे रमणायै मनोरम ।
 त्रिध्वमानं गयमाना गायन्ती सम्पमांमि ॥१॥
 तस्मा ते नचमानाय अङ्गमङ्गहि सन्वगो ।
 दिव्या सदा निच्छरन्ति सवनीया मनोरमा ॥२॥
 तस्मा त नचमानाय अङ्गमङ्गहि सन्वगा ।
 त्रिधा गथा पवायन्ति सुविगथा मनोरमा ॥३॥
 विवत्तमाना मायेन या वेणिमु पिलयना ।
 तेम मुप्यनि निग्धोसो तुरिय पञ्चद्विगवे यथा ॥४॥
 बटसका वातधुना वातेन सम्पवमित्ता ।
 तेसं मुप्यनि निग्धोसो तुरिये पञ्चद्विगवे यथा ॥५॥
 यापिते सिरस्मि माला सुविगथा मनोरमा ।
 वाति गथो त्रिधा सद्वा स्क्वो मञ्जुस्तको यथा ॥६॥
 धायने त सुविगथ रूप पस्ममि अभानुम ।
 देवते पुच्छिता चित्त विस्त वम्मस्सिद पल ॥७॥
 पमस्सर अञ्चिमन्त अण्णगधेन सयुत ।
 असान्तिपुष्पमालाह बुद्धस्स उपनामयि ॥८॥
 साह कम्म करित्वान बुसल बुद्धवर्णणं ।
 अपेतसोका सुविता सम्पमोन्मनामया ॥९॥

पारिच्छत्तकविमान इतम ॥१०॥

उदाहरण—

उदाहरणं उद्धृष्टपदं कृता य एतिबेन च ।

इत्थं सेसवती मही विना न विना पारिच्छत्तको दग्धो तेन पशुवतीति

पारिच्छत्तकग्रन्थो ततियो ॥३॥

४—मञ्जेद्वयगो

३६—मञ्जेदठकविमान (४।१)

मञ्जेद्वे विमानम् सावण्णवालुवसयते ।
 पञ्चद्विग्वेन सुरियेन रमसि गुप्पवान्ति ॥१॥
 तम्हा विमाना आरुह्य निम्मिता रतनामया ।
 ओणाहसि साल्वन पुप्फि सव्वकालिक् ॥२॥
 यस्स यस्सेव सालस्स मूले तिट्ठसि देवते ।
 सो सो भुञ्चति पुप्फानि ओनमित्वा दुमुत्तमो ॥३॥
 वातेरित साल्वनं आघुन दिजसेवित ।
 वाति गघो ण्ति सव्वा हवत्तो मञ्जुस्सरो यथा ॥४॥
 घायसेत सुविगघं रूपं पस्ससि अमानुम ।
 देवते पुण्डिता चिक्ख विस्म वम्मस्सि फल ॥५॥
 अह मनुस्सेमु मनुस्साभूता दासि अप्परकुले अह ।
 बुद्ध निसिन्न दिस्वान सालपुप्फहि ओक्किरि ॥६॥
 यदज्जमव च सुवत साल पुप्फमय अह ।
 बुद्धस्स उपनामेसि पसन्ता सवेहि पाणिहि ॥७॥
 ताह कम्म करित्वान तुसल बुद्धवणिता ।
 अपेतसोका सुखिता सम्पमोत्तामनामयानि ॥८॥
 मञ्जदठकविमानं पठम ॥१॥

४०—पमन्सरविमान (४।२)

पमन्सरवरवण्णनिभे सुरत्तवत्पनिवासने ।
 महिद्विगे चदरुचिरगत्ते का त्व सुभे देवते वन्दसे मम ॥१॥
 पल्लद्वयो च ते महग्घो नाना रतनचित्तितो रुचिरो ।
 यत्थ त्वं निसिन्ना विरोचमि देवराजारिक्ख नन्दने वने ॥२॥

किं त्वं पुनः सुखमिहमा चरि मदे दिग्ग वाममग विनातं अनुभूयते ।
दशगोत्रमिह दशमे पुच्छिता विक्लप दिग्ग वाममिह पृच्छति ॥१॥

विष्णोः चरन्तस्य मानं पाणिना च अरं भजे ।

तस्य वाममिह दिनातं अनुभूयते देवगोत्रमिह ॥४॥

होति च मे अनुभूतो आर्यं इतिगच्छ च मे भजे ।

महं धर्मं तास्योगि सुमेति धामराजे ॥ ॥

ते तं वदामि महन्ते सस्य मे अनुभूयते ।

वोचि धामसु तं समानेष सुमेति धामराजे ॥१॥

यसं अग्नि मन्त्रा बुद्धे धामे च मये रणो च ॥३॥

तं मम विविश्वमि आयेत्यमता मिथ्या ।

पतायेन वन्देन उत्तरितरा अञ्जो महिद्विजरा मया दशति ॥८॥

वभारतरविधानं बुद्धिं ॥२॥

४१—नागविमान (४१३)

अलङ्कृता मणिवनवञ्जनातिनं सुवर्णव्यापितं महन्तं ।

अभिरुद्धं गजवरं सुवर्णितं इषागमा वेदायममयमन्त्रिकते ॥१॥

नागराग दन्तसु दुषेसु निम्गिता अञ्जोका पदुमिनिषो सुवृत्ता ।

पदुषेसु चतुरिपगणा पञ्चर दमा च नञ्चन्ति मनोहरायो ॥२॥

देविद्विपत्तासि महानुभावे मनुसामूना विमवामि पुञ्जः ।

वन्तासि एव जलितानुभावा वण्णा च ये सञ्चन्ति पञ्चामनाति ॥३॥

वाराणसि उपसन्नमित्वा बुद्धस्माहं वत्पदुगमनासि ।

पादानि वन्दित्य छमा नितासि विगाव त अञ्जलि अकामि ॥४॥

बुद्धो च मे वञ्चनसन्निभसचो अनेसमि समुत्थदुक्खनिवृत्तं ।

असत्तत दुक्खनिराषसञ्चं मगं अनेममि यनो विजानिस्तं ॥५॥

अप्यायुक्ती बालकता ततो बुता उपपन्ना निदमान यसरिसनी ।

सववस्साहं अञ्जतरा पञ्चापनि यमुत्तरा नाम निमासु विस्मुताति ॥६॥

नागविमानं ततिपं ॥३॥

४२—अलोणविमान (४।४)

अभिवन्तेन वण्णन या त्व तिट्ठसि देवते ।
 ओभासेन्ति दिसा सब्बा ओसधी विय तारका ॥१॥
 केन ते तादिसो वण्णो पे वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥२,३॥
 सा देवता अत्तमना पे यस्स कम्मस्सिद फल ॥४॥
 अहञ्च वाराणसिय बुद्धस्सादिच्चवधुनो ।
 अदासि सुक्खकुम्माय पसन्ना सवेहि पाणिहि ॥५॥
 सुक्खाय अलोणिकाय च यस्स फल कुम्मासपिण्डया ।
 अलोम सुखित दिस्वा के पुञ्जा न करिस्सति ॥६॥
 तेन मे तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥७,८॥
 अलोणविमान चतुत्थ ॥४॥

४३—कञ्जिकदायिकाविमान (४।५)

अभिवन्तेन वण्णन पे ओसधी विय तारका ॥१॥
 केन ते तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥२,३॥
 सा देवता अत्तमना पे यस्स कम्मस्सिद फल ॥४॥
 अह अघकविन्दिस्मि बुद्धस्सादिच्चवधुनो ।
 अदासि कोलसम्पाक कञ्जिकं तेलघूपित ॥५॥
 पिप्पल्या लसुणेन च मिस्स लामज्जकेन च ।
 अदासि उज्जुभुत्तस्मि पिप्पसन्नन चेतसा ॥६॥
 या महेसित्त वारेम्य चक्कवत्तिस्स राजिनो ।
 नारी सब्बङ्गवल्याणी भत्तु चानोमदस्सिका ।
 एतास्स कञ्जिकदानस्स फल नाग्यन्ति सोळ्ळसि ॥७॥
 सत्त निक्खा सत्त अस्सा सत्त अस्सतरीरथा ।
 सत्त कञ्जासहस्सानि आमुत्तमणिकुण्डला ।
 एतस्स कञ्जिकदानस्स फल नाग्यन्ति सोळ्ळसि ॥८॥
 सत्त हेमवता नागा ईसा दन्ता उरुद्धवा ।
 सुवण्णवज्जा मातङ्गगा हेमवप्पनिवाससा ।
 एतस्सा कञ्जिकदानस्स फल नाग्यन्ति सोळ्ळसि ॥९॥

चतुर्दशमि च दीपान इस्सर योध कारय ।

एतस्स कज्जिकदानस्स कल नाग्यन्ति सोळसिन्ति ॥१०॥

पञ्चिकदायिकाविमान पञ्चम ॥५॥

४४—विहारविमान (४।६)

अभिवन्तेन वण्णन प ओसधी विय तारया ॥१॥

तस्सा ते नच्चमानाय अङ्गमङ्गहि सव्वसो ।

दिब्बा सद्धा निच्छरन्ति सवनीया मनोरमा ॥२॥

तस्म ते नच्चमानाय अङ्गमङ्गहि सव्वसो ।

दिब्बा गघा पवायन्ति सुविगघा मनोरमा ॥३॥

विवत्तमाना कायेन या वणिमु पिलघना ।

तेस मुय्यति निग्घोसो तुरिये पञ्चङ्गिके यथा ॥४॥

यत्तद्भरावा धानघुता वातेन सम्पक्खिता ।

तेस मुय्यति निग्घोसो तुरिये पञ्चङ्गिके यथा ॥५॥

यापिते सिरसि माला सुविगघा मनोरमा ।

वाति गघो णिंसा सव्वा रक्खो मञ्जूसक्को यथा ॥६॥

घायसेत सुविगघ रूप पस्ससि अमानुस ।

देवने पुच्छिता चिकल विस्स कम्मस्सिद पठ ॥७॥

मावत्थिय मग्ग सखी भदन्त सपस्स वारेमि महाविहार ।

तत्थ पगन्ना अहमानुमोणि णिंसा अगारञ्च पियञ्च मय ॥८॥

तायेव म मुद्धनुमोदनाय लद्ध विमानभुक्कस्सनय्य ।

समन्ततो सोळसयोजनानि वेहासय गच्छन्ति इद्धिया मम ॥९॥

मूढागारा निवेसा मे विभन्ता भागसो मिता ।

दहत्तमान आभन्ति समन्ता सतपाज्ज ॥१०॥

पोक्खरञ्जा च भ एत्थ पुण्डुलो मनिसविता ।

अञ्जेत्तका विप्पसन्ना सोणवालुकसयना ॥११॥

नानापुमसञ्छन्ना पूण्डरीक गमोतना ।

गुरभी सम्पवायन्ति मनुज्जमात्तुरिता ॥१२॥

जम्बुया पनगा ताला नाञ्जिरा वनानि च ।

अतो निवेसने जाना ताना रक्खता अरोपिमा ॥१३॥

नानानुरियसपुत्रं अछरागणघोषितं ।

यो पि म सुपिन पस्ते सो वि वित्तो सिया नरो ॥१४॥

एतान्मि अम्भुत दस्मनेय्य विमानं मन्वसो पमं ।

मम कम्मेहि निव्वन्त अल पुञ्ञाणि कातव ॥१५॥

तायेव ते सुद्धनुभोत्ताय लद्धं विमानम्भुतदस्सनेय्यं ।

या चेव सा दानमत्तासि नारि तस्सा गतिं ब्रूहि कुहि उप्पन्ना सानि ॥१६॥

या सा अहु मग्ग सखी भदन्ते सघस्स कारेसि महाविहार ।

विञ्ञातधम्मा सा अदासि दानं उप्पन्ना निम्मानरतीगु देवे ॥१७॥

पाजापती तस्म सुनिम्मितस्स अचिन्तिया वम्मविपाव तस्सा ।

यमेतं पुच्छसि कुहिमुप्पन्ना सा भन्ते विपाकासि अनञ्ञया अह ॥१८॥

तेन हि अञ्ञो पि ममाप्पेय सघस्स दानानि ददाय वित्ता ।

धम्मञ्च सुनाय पसन्नमानसा सुदुल्लभो लद्धो मनुस्सलामो ॥१९॥

य मग्ग मग्गाधिपती अदेसयि भ्रमस्सरा वञ्चनसन्निभत्तचो ।

सघस्स दानानि ददाय वित्ता महप्फला यत्थ भवन्ति दक्खिणा ॥२०॥

ये पुग्गला अट्टमन पसत्या चत्तारि ये तानि युगानि होन्ति ।

ते दक्खिणेय्या सुगनस्स सावका एतेमु दिन्नानि महप्फलानि ॥२१॥

चत्तारो च पतिपन्ना चत्तारो च पत्ते ठिता ।

एस सघो उजुभूतो पञ्ञासीलसमाहितो ॥२२॥

यजमानान मनुस्सान पुञ्ञपेक्खान पाणिनं ।

करोत ओपधिक पुञ्ञ संघे निम्न महप्फल ॥२३॥

एसो हि सघो विपुलो महग्गतो एसप्पमय्यो उदधीव सागरो ।

एतेहि सेट्ठा नरवीरसावका पमद्दगकरा धम्ममुदीरयन्ति ॥२४॥

तेस सुदिन्न सुहृत् सुयिट्ठं ये सघमुद्दिस्स ददन्ति दान ।

सा दक्खिणा सपगता पतिट्ठिता महप्फला लोकविदूहि वणिग्गता ॥२५॥

एतादिस पुञ्ञमनुस्सरन्ता ये वेद जाता विचरन्ति लोके ।

विनेय्य भञ्जरमल समूल अनिन्दिता सग्गमुपेन्ति ठानन्ति ॥२६॥

विहारविमान छट्ठ ॥६॥

भाष्यार्थं कुर्वे ॥२॥

४४—चतुरित्यविमान (४।७)

अभिवक्तेन वण्णो प (X१-३)

वण्णो च ते मच्चदिसा पभासतीति ॥१-३॥

सा देवता अत्तमना पे (X४) यस्स वम्मस्सिदं फल ॥६॥

इदीरसान हत्थर अहमदासि भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्म ।

एसिवान उण्णत्तस्मि नगरे वरे पण्णवते रम्म ॥५॥

तेन मे तान्तिओ वण्णो प (X७,८)

वण्णो च मे सच्च दिसा पभासतीति ॥६,७॥

अभिवक्त्तेन वण्णो पे वण्णो च ते सच्चदिसा पभासतीति ।

सा देवता अत्तमना पे यस्स वम्मस्सिदं फल ॥८ ११॥

नीलुण्णलत्थक अहमदासि भिक्खुना पिण्डाय चरन्तस्म ।

एसिवान उण्णत्तस्मि नगरे वरे पण्णवते रम्म ॥१२॥

तेन मे तान्तिओ वण्णो पे

वण्णो च मे सच्च दिसा पभासतीति ॥१३ १४॥

अभिवक्तेन पे सा देवता अत्तमना पे

यस्स वम्मस्सिदं फल ॥१५ १८॥

ओणत्तमूण हरीतपत्त उण्णहि सरे जातमहमदासि ।

भिक्खुना पिण्डाय चरन्तस्म एसिवान उण्णत्तस्मि नगरे

वरे पण्णवते रम्म ॥१९॥

तेन मे तान्तिओ वण्णा पे वण्णो च मे मच्चदिसा पभासतीति ॥२० २१॥

अभिवक्त्तेन वण्णेन पे वण्णो च मे सच्चदिसा पभासतीति ।

सा देवता अत्तमना पे यस्स वम्मस्सिदं ॥

अह सुधना मनुस्स सुमनमवुराणि

भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्म एसिवान् -

वरे पण्णवते रम्म ॥२६॥

तेन मे तान्तिओ

वण्णो च मे

४६—अम्बविमान (४।८)

दिव्यन्ते अम्बवनं रम्मं पासादेत्य महल्लवो ।
 नानातुरियसघट्टो अच्छरागणघोसितो ॥१॥
 पदीपो चेत्य जलति निच्च सोरणयो महा ।
 दुस्सपल्लहि रत्नवेहि समन्ता परिवारितो ॥२॥
 केन ते अम्बवन रम्म पासादेय महल्लका ।
 वेन तत्तादिसो वण्णो पे वण्णो च त सब्बत्तिता पभसतीति ॥३,४॥
 सा देवता अत्तमना प यस्स कम्मस्सिद फल ॥५॥
 अह मनुस्ससु मनुस्सभूता पुरमाय जानिया मनुस्सलाव ।
 विहार सघस्स कारेसि अम्बेहि परिवारितं ॥६॥
 परियोसिते विहारे कारेन्ते निट्ठिते महे महे ।
 अम्बे अच्छादयित्वान वत्वा दुस्समये पजे ॥७॥
 पदीपं तत्थ जालेत्वा भोजयित्वा गणुत्तमं ।
 निम्मादेसिं त सघस्स पसन्ना सकेहि पाणिहि ॥८॥
 तेन मे अम्बवन रम्मं पासादेत्य महल्लवो ।
 नानातुरियसघट्टो अच्छरागणघोसितो ॥९॥
 पदीपो चेत्य जलति निच्च सोरणयो महा ।
 दुस्सपल्लहि रत्नवेहि समन्ता परिवारितो ॥१०॥
 तेन मे तादिसो वण्णो प
 वण्णो च म सब्बत्तिता पभसतीति ॥११ १२॥
 अम्बविमानमट्ठम ॥८॥

४७—पीतविमान (४।९)

पीतावरथे पीतामजे पीतालङ्घार भूतिते ।
 पीतचन्दनलिप्तङ्गो पीतुप्पलमधारिणी ॥१॥
 पीता पासात्सयने पीतासने पीत भोजने ।
 पीताल्लसे पीता रथे पत्तस्ये पीत बीजने ॥२॥
 किं कम्मनमकरी भद्दे पुब्बे मानुसके भवे ।
 देवते पुण्डिता चित्तव विस्स कम्मस्सिद फल ॥३॥

बोधातिष्ठि ताम लक्ष्मि मन्त्रे त्रितया अनभिजिज्ञा ।

तस्मा चत्तारि पुण्यानि धूय अग्निह्रि अहं ॥४॥

सद्य मरीच उद्दिष्ट्य विष्णुप्राप्तये भगवा ।

तास्य मार्गं अवधिरन्ते तन्मन्त्रमागमा सती ॥५॥

ततो मं अवधि गात्री धूर्ण अण्यगमानमं ।

तच्छ्राव्यं अभिमन्त्रयेय्यं नीयो नृप त्वा गिता ॥६॥

ता कम्मन देयि मधवा नैव कृञ्जार ।

पद्माय मानुस दत्त तव महद्भक्तभाजानि ॥७॥

इदं गुवा निष्पाधिपति मधवा नैव कृञ्जारो ।

सावनिर्द्धमे पद्मादन्तो मातलिमाय श्रवि ॥८॥

पस्म माति अल्लरं तित्तं कम्मप ३६ ।

अण्यवमि वन देय्यं पुञ्जो हानि महप्प ॥९॥

नत्ति चित्ते पमन्नमिह अण्यवा नाम दस्तिणा ।

तथागते वा सम्बुद्धे अण्यवा तस्म सावरे ॥१०॥

एहि मातलि अण्णे पि भिय्या भिय्यो महप्पते ।

तथागतस्म धावुयो भुलो पुञ्जानमुच्चयो ॥११॥

तिट्ठन्ते निब्बुत पाणि सम चित्तं सम पल ।

चेतो पणिधिहवुहि सत्ता गच्छन्ति सुगतिं ॥१२॥

वट्ठन्न धन अत्याय उपपज्जन्ति तथागता ।

यत्थ वारं करित्थान साग गच्छन्ति दायकानि ॥१३॥

पीतविषानं नवम ॥१४॥

४८—उच्छुविमान दसम (४११०)

ओभासयित्वा पठंवि सदेवक अनिरोचसि अन्तिमसुरिया विम ।

सिरिया च वण्णन यसेन तेजसा ब्रह्मा च देवे त्सिमे सहिन्दवे ॥१॥

पुच्छामि त उपपलमालधारिते आवेळिने कञ्चनसत्तिमतवे ।

अल्लकत्ते उत्तमवत्थधारित का त्व सुभे देवते वत्तसे मम ॥२॥

दान सुविण्ण अथ सालसञ्जामो केनूपपत्ता सुगतिं यमस्मिन्ती ।

देवते पुच्छिता चित्तव विस्स कम्मसिद फल ॥३॥

इदन्ते भन्ते इय मेय गाम पिण्डाय अम्हाव घर उपागमी ।
 ततो ते उच्छुस्स अदासि खण्डिक पसन्नचित्ता अतुलाय पीतिया ॥४॥
 सस्सु च पच्छा अनुयुञ्चते मम वहणु उच्छु वधु ते अवाकरि ।
 न छट्ठित न पन खादित मया सन्तस्स भिक्खुस्स सय अदासह ॥५॥
 तुय्हञ्चिद इस्सरियमयो मम इतिस्स सस्सु परिभासते मम ।
 लेड्डु गहेत्वा पहर अदासिन ततो चुता कालवत्तम्हि देवता ॥६॥
 तदेव कम्म कुसल वत्त मया सुखञ्च कम्म अनुभोमि अत्तना ।
 देवेहि सद्धि परिचारि यामह मोदामह कामगुणहि पञ्चहि ॥७॥
 तदेव कम्म कुसल वत्त मया सुखञ्च कम्म अनुभोमि अत्तना ।
 देविन्द गुत्ता तिदसेहि रक्खिता समप्पिता कामगुणहि पञ्चहि ॥८॥
 एतादिस पुञ्ञफल अनप्पक महाविपाका मम उच्छुदक्खिणा ।
 देवेहि सद्धि परिचारि यामह भोगामह कामगुणहि पञ्चहि ॥९॥
 एतादिस पुञ्ञफल अनप्पक महानुत्तिका मम उच्छुदक्खिणा ।
 देविन्दगुत्ता तिदसेहि रक्खिता सहस्सनत्तो रिक्क न दने वने ॥१०॥
 तुवञ्च भन्ते अनुकम्पक विदु उपेच्च वन्दि कुसलञ्च पुच्छिम ।
 ततो ते उच्छुस्स अदासि खण्डिक पसन्नचित्ता अतुलाय पीतियाति ॥११॥
 उच्छुविमान दसम ॥१०॥

४६—वन्दनविमान (४।११)

अभिक्कन्तेन वण्णेन या त्व तिट्ठसि देवते ।
 ओभासेन्ती दिसा सच्च्वा ओसणी विय तारका ॥१॥
 केन ते तादिसो वण्णो प वण्णो च ते सब्बदिसा पभासनीति ॥२॥
 सा देवता अत्तमना पे यस्स कम्मसिद फल ॥४॥
 अह मनुस्सेसु मनुस्सभूता दिस्वज्जा समणे सीलवन्ते ।
 पादानि वन्दित्वा मन पसादियं वित्ता चह अञ्जलिक्कमवासि ॥५॥
 तेन मे तादिसो वण्णा पे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासनीति ॥६॥
 वन्दनविमान एकादसम ॥११॥

५०—रज्जुमालाविमान (४।१२)

अभिवरन्तन वण्णन या त्व तिष्ठमि देवते ।
 हृत्ये पात्रे च विगम्यह नच्चसि सुप्पवादिने ॥१॥
 तस्सा ते नदमानाय अद्दगमद्दगहि सब्वसो ।
 निब्बा सहा निच्छरन्ति सवनिया मनोरमा ॥२॥
 तस्सा त नच्चमानाय अद्दगमद्दगहि सब्वसो ।
 निब्बा गघा पवायन्ति सुचिगघा मनोरमा ॥३॥
 विवत्तमाना पायन या वेणीसु पिळ्ळघना ।
 तेस सुय्यति निग्घोसा तुरिये पञ्चद्विगके यया ॥४॥
 यट्ठसत्ता वातधुता वातेन सम्पक्कम्पिता ।
 तेस सुय्यति निग्घोसो तुरिये पञ्चद्विगके यया ॥५॥
 सापित सिरसि माला सुचिगघा मनोरमा ।
 वाति गघो दिसा सत्ता रक्खो मञ्जुस्सको ॥६॥
 धायस त सुचिगघ रूप पस्ससि अमानुस ।
 देवते पुच्छिता चिकव विस्स कम्मस्मिन् फल ॥७॥
 दासी अह पुरे आसि गययम्भाहणस्स ह ।
 अप्पपुञ्ज अलक्खिवा रज्जुमाला तिम विदू ॥८॥
 अक्कोमान वधानञ्च तज्जनया च उक्वता ।
 कुन गहत्वा निक्खम्म अगच्छि उदकहारिया ॥९॥
 विपथ कुन निक्खिपित्वा वतसण्डि उपागमि ।
 इधेवाह मरिस्सामि कीवत्यो पि जीवितेन मे ॥१०॥
 दळ्ळपास करित्वान आलम्बित्वान पादपे ।
 तसो त्तिता विलोकेसि को नु खोव नमस्सितो ॥११॥
 तत्थद्दसामि सम्मुद्ध सब्वगेवहित मुणि ।
 निसिन्न रक्खमूलस्म क्षायन्त अबुतोभय ॥१२॥
 तास्सा मे आहु सवेगो अभुतो गोमहद्दसनो ।
 को नु खो नमस्सितो मनुस्सो उणाहु देवता ॥१३॥
 पासान्क पसान्नियवना निब्बनमागत ।
 त्तिस्वा मनो मे पसीन्ति नाय यात्तिक्कीत्तिस्सो ॥१४॥
 भुत्तिद्वियो ज्ञानरतो अबहिगतमानसो ।
 हिनो सब्वम्म लोकस्स बुद्धो अय भविस्सति ॥१५॥

भयभैरवो दुरासधो सिंहो य गुहनिस्सतो ।
 दुन्लभाय दस्तनाय पुष्प उदुम्बर मघा ॥१६॥
 सो म मुद्गहि वाचाहि अलापित्वा तथागतो ।
 रञ्जुमालेतिम अवोच सरण गच्छ तथागत ॥१७॥
 ताह गिर सुणित्वान नळ अत्यवन्ति सुचि ।
 सण्ह मुदुञ्च वग्गुञ्च सब्बसोकापनूदन ॥१८॥
 बल्लचित्तञ्च म आत्वा पसन्न सुद्धमास ।
 हिनो सन्वत्स लोवत्स अनुसासि तथागतो ॥१९॥
 इदं दुक्खन्ति म अवोच अय दुक्खस्स सम्भवो ।
 अय दुक्खनिरोधो च अञ्जसो अमतोगधो ॥२०॥
 अनुक्खम्पवत्स कुसलस्स ओवादन्हि अहं ठिता ।
 अञ्जगा अमत सन्ति निब्बान पदमञ्चुत ॥२१॥
 साह अवट्ठिता पेमदास्सने अविकम्पिनो ।
 मुलजाताय सद्धाय धीता मुद्धसा जोरसा ॥२२॥
 साह रमामि कीळामि मोलामि अकुतोभया ।
 दिव्वमाल धारयामि पिबामि मधुमदुव ॥२३॥
 सट्ठि तुरियसहस्सानि पतिवोष करोन्ति मे ।
 आळम्बो गगरो भीमो साधुवादो च समयो ॥२४॥
 पोक्खरो च सुपस्सो च वीणा मोक्खा च नारियो ।
 नन्दा चेव सुनन्दा च सोणदिना सुविम्हिता ॥२५॥
 अलम्बुसा मिस्स वेसी च पुण्डरीकाति धारणो ।
 एनिपस्मा सुपस्सा च सुभहा मुदुवावदी ॥२६॥
 एतावञ्च च सय्यासे अच्छरान पवाधिया ।
 ता म वारतेनुपागवा अभिभासन्ति देवता ॥२७॥
 हन्द नच्चाम गायाम हृद त रमयामसे ।
 नयिद अक्खतपुञ्जान वत पुञ्जानमेविद ॥२८॥
 असोक नन्दन रम्म तिदसान महावन ।
 सुस अक्खतपुञ्जान इध नत्थि परत्थ च ॥२९॥
 सुखञ्च च कतपुञ्जान इध चेव परत्थ च ।
 तेस सहब्बकामान वातव्व कुसलं बहू ॥३०॥
 वत पुञ्जाहि मोदन्ति सग्न भोगस्स मङ्गिनो ।
 बहू वत अत्थाय उप्पज्जन्ति तथागता ॥३१॥

दक्षिणैर्यथा मनुस्सान पुञ्जकथेत्तानमाकरा ।
 यथाकार करित्वान सगो मोहन्ति दायकाणि ॥३२॥
 रत्नजुमालाविमान द्वादसम ॥३२॥

उद्दान—

मस्तिजन्ता पद्मसरा जलोभा वडिलवणविवा ।
 विहार चतुरिविधम्वा पीता उन्मुक्त कम्पन रत्नजुमाला च सगो तेन पबुद्धवर्तमान ॥
 (मञ्जेष्ट) चतुर्थो योगो ॥४॥

५१—मण्डूकदेवपुत्तविमान (५।१)

को मे वदति पादानि इद्धिमा यससा जल ।
 अभिवक्कन्तेन वण्णन सव्वा ओभासये दिमाति ॥१॥
 मण्डूको अह पुरे आसिमुदके वारिगोचरो ।
 तव धम्म सुणन्तस्स अवधि वच्छपाल्लको ॥२॥
 मुहुत्त चित्तपप्पादस्स इद्धि पस्स यसञ्च मे ।
 अनुभावञ्च मे पस्स वण्ण पस्स जुतिञ्च मे ॥३॥
 य च त दीघमद्धान धम्म अस्सोसु गौतम ।
 पत्ता ते अचलद्धान यत्थ गन्वा न सोचरेति ॥४॥
 मण्डूकदेवपुत्तविमान पठम ॥१॥

५२—रेवतिविमान (५।२)

चिरप्पवासिम्पुरिस्स दूरता सोत्थिमागतं ।
 आतिमित्ता सुहज्जा च अभिनन्दन्ति आगतं ॥१॥
 तथेव वत्तपुञ्जाम्पि अस्मा लोका पर गत ।
 पुञ्जानि पटिग्गण्हन्ति पिय आति य आगत ॥२॥
 उट्ठेहि रेवते सुपापघम्मे अपाप्त द्वारमदानसीले ।
 नस्साम त यत्थ धुनन्ति दुग्गता समप्पिता नेरयिका दुक्खनाति ॥३॥
 इज्जेव वत्वान यमस्स दूता त द्वे यक्खा लोहितक्खा ग्रहन्ता ।
 पच्चेक्खाहासु गहेत्वा रेवतिं पक्कामयिषु देवगणस्स सन्तिक्वे ॥४॥
 आदिक्खवण्णं रधिरं पभस्सर व्यम्ह सुभ वञ्चनजालच्छन्न ।
 वस्सेत आक्खिण्णजन विमान सुरिप्पस्स रसी रिव जोत्तमान ॥५॥
 नारीगणा चन्दनसारलिक्का उभतो विमान उपसामयन्ति ।
 तं दिस्सति सुरियसमानवण्णं को मोदति सग्गप्पत्तो विमानेति ॥६॥

वाताग्निसंनिधौ तामाति प्रागवो भवच्छदि शारदी वञ्चुः ।
 गन्तव्यं भाविच्छद विमानं गुह्यं न विदितं ज्ञोमानं ॥३॥
 प्राणिना बन्धामागच्छता उभया विमानं ज्ञोमोमर्षितः ।
 न विमानं गुह्यं गन्तव्यं न विमानं ज्ञोमोमर्षितः ॥४॥
 नदि यस्याहं नरिमा अगारिणि नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ।
 भक्तु विमानं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥५॥
 तमलं तं निरता सुतापमं पुञ्जं तया अत्र जीवलीकः ।
 नदि मच्छरियो रोगता पापमो रोगपणनं नद्वन्द्वं ॥६॥
 किं नु गुह्यं गुह्यं गुह्यं गुह्यं नद्वन्द्वं ॥७॥
 दुग्धं नदि ददं मिदं नदि तममुतापमं ॥८॥
 तमं मगद्वं नदि नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥९॥
 यत्तु वससद्वं नदि गुह्यं नद्वन्द्वं ॥१०॥
 निद्रुं कायं वातापमं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥११॥
 नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१२॥
 तमलं वातापमं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१३॥
 मुतापमं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१४॥
 तमं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१५॥
 तमं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१६॥
 नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१७॥
 नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१८॥
 नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥१९॥
 नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥२०॥
 नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥२१॥
 नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं नद्वन्द्वं ॥२२॥

चातुर्दश पञ्चदश या च पञ्चदश अट्टमी ।
 पाटिहारियपञ्चदश अट्टमसुसमागत ॥२३॥
 उपोसथ उपवसिस्स सदा सीलेन सवुता ।
 न च दाने पमज्जिस्स साम दिट्ठमिदं मयाति ॥२४॥
 इच्चेव विप्पलपन्ति फन्दमान तता ततो ।
 खिपिमु निरये घोरे उट्ठपादमवसिरं ॥२५॥
 अहं पुरे मच्छरिणी अहोसि परिभासिका समणब्राह्मणान् ।
 वितथेन च सामिन् वञ्चयित्वा पञ्चामहं निरये घोररूपेति ॥२६॥
 रेवतिविमान इति ॥२॥

५३—छत्तमाणवकविमान (५३)

यो वदतं पवरो मनुजसु सक्कमुनी भगवः वतकिञ्चो ।
 पारगतो बलविरियसमद्गयी त सुगत सरणत्यमुपेहि ॥१॥
 रागविरागमनेजमसोकं धम्मममसत्ततमप्पटिकूल ।
 मधुरमिमं पणुणं सुविभत्तं धम्ममिमं सरणत्यमुपेहि ॥२॥
 यत्था च दिग्गं महप्पलमाहुं चतुसु सुचीसु पुरिसयुगेसु ।
 अट्ठं च पुगलं धम्मदसा ते सयमिमं सरणत्यमुपेहि ॥३॥
 न तथा तपति नभस्मिं सुरियो चर्यो न भासति न पुत्तो ।
 मया तुलमिदं महप्पभासं कोनु त्वं तिदिवामहिमुपागमि ॥४॥
 छिन्दति च रसि पभकरस्स साधिकवीसति योजनानि आभा ।
 रत्तिम्मिचे यथा दिव करोति परिमुद्धं विमलं सुमं विमानं ॥५॥
 बहुपदुमविचित्रपुण्डरीकं बोक्खिणं कुसुमेहि नेववित्तं ।
 अरजविरजहेमजाउत्तमं आवासे तपति यथा पि सुरियो ॥६॥
 रत्तम्बरपीतवाससाहिं अगलूपियद्गुणचन्दनुस्सत्ताहिं ।
 वञ्चनतनुसन्निभत्तथाहिं पुरिपूरं गगनं च तारकाहिं ॥७॥
 नरनारियो बहुवेत्थं नेववण्णां कुसुमविभूसितां भरनेत्तमुभना ।
 अनिलपमुञ्चिता पवन्ति सुरभिं तपनीयवित्ततां सुवण्णज्जदना ॥८॥
 किस्सं वम्मस्स अये विपाका वेनाति वम्मपत्तेनिपूपपप्पो ।
 यथा च ते अधिगतमिदं विमानं तदानुरूपं अवहसि इत्थं पट्ठोति ॥९॥
 यं इयं पपे समञ्चं माणवेन अनुवप्पमानां ।

जितायनं उदिमि मन्त्रं धम्मञ्ज्याणि तपेव भित्तुगंय ।
 ना ति पठमं अवोवाह भन्तं पच्छा त ययनं तपय वारिणि ॥११॥
 भाव पाणवरु विविपमाधरम्भु (अगुवि न हि पाणमु) ।
 अमञ्ज्या अवान्निमु मपञ्ज्या ।
 नाति पठमं अवोवाह भन्ते पच्छा त ययनं तपय वारिणि ॥१२॥
 मा य परज्जाय्य रत्तिनन्दि भागात्तय्य अमञ्ज्याया अग्निं ।
 तोति पठमं अवोवाह भन्तं पच्छा त ययनं तपय वारिणि ॥१३॥
 मा य परजनस्य रत्तिनायो परभरियाया अगमा अनरिममं ।
 तोति पठमं अवोवाह भन्तं पच्छा त ययनं तपय वारिणि ॥१४॥
 मा य तित्तं अञ्ज्याया अभणि न हि मुगाया अयञ्ज्यायिमु सणञ्ज्या ।
 ना ति पथमं अवोवाह भन्तं पच्छा ते ययनं तपय वारिणि ॥१५॥
 या य पुरिमस्य ओति मञ्ज्या तं मज्ज परिवज्जयरसु सय्यं ।
 ना ति पठमं अवोवाह भन्तं पच्छा ते ययनं तपय वारिणि ॥१६॥
 स्वाह इध पञ्चमिस्सा वरित्ता पत्तिपज्जित्वा तपागतस्य धम्मं ।
 पटिपज्जित्वा तपागतस्य धम्मं इ पथमममाणि चोरमज्ज ।
 ते मे सत्त्वा धम्मि भो गहतु ॥१७॥
 पत्तवमि अनुस्सरामि कुसलं ततो परं न म विज्जति अञ्जो ।
 तन सुचरितेन धम्ममुपाह उपपन्ना निव्विगु कामवामी ॥१८॥
 पत्तं खणमुत्तमञ्ज्यामस्स अनुधम्मपटिपत्तिमा विपारं ।
 जलमिव यगता पेक्कमाना ब्रूयामा पि ह्यन्ति हीनधम्मा ॥१९॥
 पत्तं पत्तिपाय देसनाय सुगतिञ्चमि गतो मुगञ्च पत्तो ।
 ये वेत सननञ्च सुणन्ति धम्मं मञ्जो त जमनं वुत्तन्ति खम ॥२०॥
 अप्पवग्नि वत्तं महाविपानं विपुत्तं होति तपागतस्स धम्मं ।
 धम्मं वत्तपुञ्जताय छत्तो ओभासति पथवि यथापि सुरियो ॥२१॥
 किमि कुसलं विमाचरेम इच्चनहि समञ्च मत्तयन्ति ।
 ते मय पुनदेव उद्धा मानुस्सत्तं पटिपन्ना विचारेमु सीलवन्तो ॥२२॥
 बहुकारोम नुक्कम्पको च मे सत्त्वा वति मे सति अगमा निवान्विस्स ।
 स्वाह उपगमोमि सच्चनाम अनुक्कम्पस्सु पुन पि मुणोमि धम्मं ॥२३॥
 येध पजहन्ति कामराग भवरागानुगञ्च पहाय माह ।
 न च ते मुपेन्ति गभसस्य परिनिव्वानगता हि सीतिभूतानि ॥२४॥

उत्तमाशयवविमानं ततिय ॥३॥

५४—कक्कटारसविमान (५१४)

उच्चमिद मणिपूण विमान समन्ततो द्वादसयोजनानि ।
 बूढागारा सत्तमना उळारा वेळुरियत्थम्बा रुचिक्कत्थता सुभा ॥१॥
 तत्थच्छसी पिदमि तादमी च दिव्वा च वीणा पवन्ति वग्गु ।
 दिव्वा रसा कामगुणेत्य पञ्च नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥२॥
 केन ते तादिसो वण्णो केन ते इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा ये केचि मनसो पिया ॥३॥
 पुच्छामि त देव महानुभाव मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्ज ।
 केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥४॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो मोग्गल्लानेन पुच्छितो ।
 पञ्च पुट्ठो विपाक्कसि यस्म वम्मस्सिद फल ॥५॥
 सतिसमुप्पादकरो द्वारे कक्कटको ठितो ।
 निट्ठितो जातम्पस्स सोभनि दसपादको ॥६॥
 तेन मे तादिमो वण्णा पे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥७॥
 कक्कटारसदायकविमानं चतुत्थ ॥४॥

५५—द्वारपालकविमान (५१५)

उच्चमिद मणि पूण विमान समन्ततो द्वादस योजनानि ।
 बूढागारा सत्त सता उळारा वेळुरियत्थम्बा रुचिक्कत्थता सुभा ॥१॥
 तत्थच्छस्मी पिदमि खादसी च दिव्वा च वीणा पवन्ति वग्गु ।
 दिव्वा रसा कामगुणेत्य पञ्च नारियो च नच्चन्ति सुवण्ण छन्ना ॥२॥
 केन ते तादिमो वण्णो केन ते इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च त भोगा ये केचि मनसो पिया ॥३॥
 पुच्छामि त देव महानुभाव मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्ज ।
 केनामि एवं जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥४॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो मोग्गल्लानेन पुच्छितो ।
 पञ्च पुट्ठो विपाक्कसि यस्म वम्मस्सिद फल ॥५॥
 दिव्य मम वस्ससहस्समापु वाचाभि गीत मनसा पवत्ति ।
 एत्तावता ठस्सनि पुञ्जावम्मो दिव्वेहि धामेहि च समझिभूतो ॥ ॥
 तेन मे तादिमो वण्णा पे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥ ॥
 द्वारपालकविमान पञ्चम ॥५॥

५६—करणीयविमान (५।६)

उच्चमिदं मणिं यथा विमानं समन्ततो द्वादश योजनानि ।
 कूटागारा सप्त सता उल्लारा वेळरियत्थम्भा रचिवत्थता सुभा ॥१॥
 तत्थच्छमी पिवसि खादमी च जिम्बा च वीणा पवन्ति वग्गु ।
 दिम्बा रसा काम गुणत्थ पञ्च नारियो च नच्चन्ति सुवण्ण छन्ना ॥२॥
 वनं तं तादिसो वण्णो वेनं तं इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा यं केचिं मनमो पिया ॥३॥
 पुच्छामि तं देव महानुभाव मनुस्सभूतो विमकासि पुञ्ज ।
 केनासि एव जलितानुभावा वण्णो च तं सव्वज्जिमा पभासतीति ॥४॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो भोगल्लानेन पुञ्जितो ।
 पञ्च पुट्ठा वियावसि यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥५॥
 करणीयानि पुञ्जानि पण्डितेन विजानता ।
 समग्गत्तेसु बुद्धसु यत्थं दिप्पं महप्फलं ।
 अत्थाय वत मे बुद्धो अरञ्जा गाममागतो ।
 तत्थं चित्तं पसेत्था तावतिद्धमुपगो अहा ।
 तेन ते तादिसो वण्णो ये वण्णो च मे रात्रदिगा पभासतीति ॥६॥
 करणीयविमानं छट्ठं ॥६॥

५७—करणीयविमान (५।७)

उच्चमिदं मणिं यथा विमानं समन्ततो द्वादश योजनानि ।
 कूटागारा सप्त सता उल्लारा वेळरियत्थम्भा रचिवत्थता सुभा ॥१॥
 तत्थच्छमी पिवसि खादमी च जिम्बा च वीणा पवन्ति वग्गु ।
 जिम्बा रसा काम गुणत्थ पञ्च नारियो च नच्चन्ति सुवण्ण छन्ना ॥२॥
 वनं तं तादिसो वण्णो वेनं ते इधमिज्जति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा यं केचिं मनमो पिया ॥३॥
 पुच्छामि तं देव महानुभाव मनुस्सभूतो विमकासि पुञ्ज ।
 केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सव्वज्जिमा पभासतीति ॥४॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो भोगल्लानेन पुञ्जितो ।
 पञ्च पुट्ठा वियावसि यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥५॥

करणीयानि पुञ्जानि पण्डितेन विज्ञानता ।
 समगतेषु भिक्षुषु यत्थ दिन महप्फल ।
 अत्थाय वत मे भिक्षू अरञ्जा गाममागता ।
 तत्थ चित्त पसादत्वा तावतिद्धमूपगो अह ॥६॥
 तेन मे तादिमो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बन्तिा पभामतीति ॥७॥
 दुत्तियकरणीयविमान सत्तम ॥७॥

५८—सूचिविमान (५८)

उच्चमिदं मणि धूण विमान समन्तता द्वादस याजनानि ।
 कूटागारा सत्त सता उल्लरा वेळुरियत्थम्वा रुचियत्थता सुभा ॥१॥
 तत्थच्छस्मी पिवमि खादसी च दिव्वा च वीणा पवन्ति वग्गु ।
 दिव्वा रसा काम गुणत्थ पञ्च नागियो च नच्चन्ति मुवण्ण छन्ना ॥२॥
 येन ते तादिमा वण्णो केन ते इधमिज्जन्ति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा ये केचि मनसो पिया ॥३॥
 पुच्छामि त देव महानुभाव मनुस्सभूतो किम वासि पुञ्जं ।
 केनासि एव जल्लितानुभावो वण्णा च त सब्बन्तिा पभासतीति ॥४॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो भोग्यल्लानन पुच्छीतो ।
 पञ्हु पुत्थो विपावमि यस्म कम्मस्सिदं फल ॥५॥
 य ददाति न त होति यञ्चेव दज्जा तञ्चेव सेय्यो ।
 मुचिदिस्सा सूचिमेव सेय्यो ॥६॥
 तेन मे तादिमो वण्णो पे
 वण्णो च मे सब्बन्तिा पभामतीति ॥७॥
 सूचिविमानं अट्ठम ॥८॥

५९—सूचिविमान (५९)

उच्चमिदं मणि धूर्ण विमान समन्तता द्वात्तम याजनानि ।
 कूटागारा सत्त मता उल्लरा वेळुरियत्थम्वा रुचियत्थता सुभा ॥१॥
 तत्थच्छस्मी पिवमि खादसी च दिव्वा च वीणा पवन्ति वग्गु ।
 दिव्वा रसा कामगुणत्थ पञ्च नागियो च नच्चन्ति मुवण्णा छन्ना ॥२॥

वन त तास्मिन्ने वग्णा वन त इदमिज्जति ।
 उण्णज्जन्ति च ते भोगा य फति मनगो दिया ॥३॥
 पुञ्जस्मि त णेव मत्ताभूमाय मनुस्सभूतो विमकासि पुञ्ज ।
 येनामि एवं जलितानुमावो वग्णा च त सव्य स्मिन्ना पभासतीति ॥४॥
 गा देवपुत्तो अत्तमना माग्गन्तनन पुञ्छितो ।
 पञ्च पुवो विपावसि यस्स वग्गस्मिन् पत्त ॥५॥
 अहं मनु सेसु मनुस्सभूतो पुरिमाय जातिया मनुस्सलोक ।
 अहम विरज भिक्खु विप्पसपमनाजिन् ।
 तस्स अणसहं भूयिं पत्तभो सवहि पाणिहि ॥६॥
 तेन मे तान्तिो वग्णा ये वग्णा च मे सव्यस्मिन्ना पभासतीति ॥७॥
 इतिमयूचिविमानं शवर्म ॥९॥

६०—नागविमान (५।१०)

सुमुक्खस्यं अभिरुह्य नागं अवाचिर मन्तिवोत्त महाजव ।
 आरुह्य गज पवरं सुकप्पित इधायमा वेहासयमन्तक्खिक्खे ॥१॥
 नागस्स दत्तेसु दुवेसु निम्मित्ता अच्छोत्त्वा पदुमिनियो मुप्पुत्ता ।
 पदुमेसु च तुरियगणा पवज्जरे इमा च मच्चन्ति मनोहरायो ॥२॥
 देविद्धिपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभूतो विमकासि पुञ्ज ।
 वनासि एव जलितानुमावो वग्णा च ते सव्यस्मिन्ना पभासतीति ॥३॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्सवग्गस्मिन् पत्त ॥४॥
 अट्ठव भुत्तपुष्फानि वस्मपत्ता महेसितो ।
 भूपास्मि अभिरोपसि पत्तभो सवहि पाणिहि ॥५॥
 तेन मे तान्तिो वग्णा ये वग्णा च मे सव्य दिसा पभासतीति ॥६॥
 नागविमानं वसम ॥१०॥

६१—नागविमान (५।११)

महन्त नाग अभिरुह्य सव्वमेत गजुत्तम ।
 वना वनं अनुपरियासि नारीगणपुरवत्ततो ।
 ओभासन्ता दिसा सव्वा ओसपी विय तारका ॥१॥

येन ते तादिसो वण्णो पे वण्णो च ते मच्च दिसा पभासतीति ॥२॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो प मस्स वम्मस्सिद फल ॥४॥
 अह मन्त्तमनु मनुस्मभूतो उपासको चक्खुमतो अहोसि ।
 पाणानिपाता विरतो अहोसि लोरे अदिन्न परिवज्जयिस्सं ॥५॥
 अमज्जपो नो च मुसा अभाणि मवेन दारेन च तुट्ठो अहोसि ।
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्तो सक्कन्व दान विपुल अदासि ॥६॥
 तेन मे तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्ब दिसा पभासनीनि ॥७॥

दुत्तिपनागविमान एकादसम ॥११॥

६२—नागविमान (५।१२)

कोनु दिब्बेन यानेन सब्बसेत्तेन हत्थिना ।
 गुरियताळितनिष्पोमो अन्तल्लिक्खे महिय्यति ॥१॥
 देवता नुसि गधब्बो आदु सक्को पुरिन्ददो ।
 अजानन्ता त पुच्छाम कय जानेमु त मयन्ति ॥२॥
 नम्मिह दवो न गधब्बो नापि सक्को पुरिन्ददो ।
 मुद्धम्मा नाम ये देवा तेस अज्जतरो अहन्ति ॥३॥
 पुच्छाम देव मुद्धम्म पुयु कत्वान अज्जलि ।
 कि कत्वा मानुसे वम्म मुद्धम्म उपपज्जसीति ॥४॥
 उच्छागारं तिणागार वत्थागारञ्च यो ददे ।
 तिण्णमज्जार दत्वा मुद्धम्म उपपज्जतीति ॥५॥

तित्तिपानागविमान द्वादसम ॥१२॥

६३—चूलविमान (५।१३)

दद्धुधम्मनिसारस्त धनु ओट्ठम तिट्ठमि ।
 सत्तिपो नु सि राजज्जा आट्ठ लद्धो यनाचरोनि ॥१॥
 अस्तावाधिपतिस्ताहं भन्त पुत्तो योरोरो ।
 नामं मे भिक्खु ते ब्रूमि गुजातो इति मं विदू ॥२॥
 भिगे मवेत्तमानो हं ओत्ताहन्तो ब्रूहा वनं ।
 भिगं गत्वेव नाद्विगं तज्जपस्सिवा अहं शिरो ॥३॥

स्वर्गात् । भगवन्तु मया न मरुताम् ।
 ततो नृपमाणा पापं पतन्त्यसु ते ॥४॥
 इति पानियं मीनं आभवं निगम्यते ।
 राजपुत्र गता निष्ठा मन्त्राग्नि उत्साविगाति ॥५॥
 कर्माणि वा त वाचा दृक्तीरा मरामुनि ।
 नञ्च अन्वयती यन्मू मन्त्रा अपन्त्र सागति ॥६॥
 वा ते रति वा निरता इतिगम मन्त्रि पुत्रा ।
 तत्र वातरथं निगमतिन्त्रा अन्वयम्परा मन्त्रपरममति ॥७॥
 जग्नि मन्त्र पातिन्त्रा बुधमन्त्रा दृक्पति ।
 पद्मा च अतिवारा च मन्त्रराता च आरति ॥८॥
 भगति समारिषा च बाहुमन्त्रे वाञ्छात्ता ।
 निन्देव धम्म वागता धम्मा एत पन्त्रिगाति ॥९॥
 मन्त्रि मन्त्रे तुष्ट ओम्पन्त्राणि पञ्चाहि ।
 राजपुत्र विवागाति अस्तान परिमन्त्राणि ॥१०॥
 कर्म स्वार्ह जगत् मन्त्रा वि कर्म रिज्ज्व पात्रिम् ।
 वाय वा पन रिज्जाम भग्ये अज्रामराति ॥११॥
 न विज्जहि मा मन्त्रा कर्म विज्जा च पात्रिम् ।
 पन्त्र मन्त्रा भवे मन्त्रा राजपुत्रज्रामरा ॥१२॥
 मन्त्रना महाभोगा रद्वन्त्रो वि सन्त्रिपा ।
 पन्त्रघनपञ्चाम न ते वि अज्रामरा ॥१३॥
 यति ते मुता अपवन्त्रपुता मूरा धीरा विज्जन्त्रपद्मालो ।
 त वि आयुक्चय पत्ता विद्वन्त्रा मन्त्रात्मना ॥१४॥
 पत्तिपा ब्राह्मणा वरसा मुदा चण्डाल-मुचुमा ।
 एते चञ्च च जानिया ते वि न ज्रामरा ॥१५॥
 ये मन्त्रे परिवत्तन्त्रि छट्ठमन्त्र ब्रह्मचिन्त्रित ।
 एते चञ्जे च रिज्जा च ते वि न अज्रामरा ॥१६॥
 इसयो चापि ये सन्त्रा सञ्जन्त्रातपरिमा ।
 सरार त वि कान्त्र विजहन्त्रि तपरिमानो ॥१७॥
 भाविता पि अरहन्तो वतकिन्त्रा अन्त्रात्ता ।
 निन्त्रिपन्त्रि इयं दह पुञ्चापापपरिक्त्रया ॥१८॥
 मुमातिना अत्यन्त्रो वापायो ते महामुनि ।
 निज्जन्त्राहि मुभट्टन त्व च मे सरणं भवति ॥१९॥

मा म त्व सरण गच्छ तमेव सरण वज ।
 सक्रपुत महावीर यमह सरण गतोति ॥२०॥
 कतरास्मि सो जनपदे सत्या तुम्हाक मारिस ।
 अहमि दट्टु गच्छिस्स तिन अप्पटिपुगलन्ति ॥२१॥
 पुराणिमस्मि जनपदे ओक्काक्कुलसम्भवो ।
 सत्या पि पुरिसा जञ्जो सो च खो परिनिब्बुतोति ॥२२॥
 स चे हि बुद्धो तिद्धेय्य सत्या तुम्हाक मारिस ।
 योजनानि सहस्सानि गच्छेय्य पयिरूपासिनु ॥२३॥
 यनो च खो परिनिब्बुतो सत्या तुम्हाक मारिस ।
 परिनिब्बुत महावीर गच्छामि सरण अह ॥२४॥
 जेपेमि सरण बुद्ध धम्म चापि अनुत्तर ।
 सयञ्च नरदेवस्स गच्छामि सरण अह ॥२५॥
 पाणानिपाता विरमामि क्षिप्प लोके अदिन्न परियज्जयामि ।
 अमज्जपो नो च मुत्ता भणामि सकेन दारेन च होमि तुट्ठोति ॥२६॥
 सहस्सरड्ढसीव यया महप्पमो दिस यया भाति नभे अनुक्कम ।
 तथप्पकारो तवय महारयो समन्ततो योजनसतमायतो ॥२७॥
 सुवण्णपट्टहि समन्तमोनटो उरस्स मुत्ताहि मणीहि चित्तितो ।
 रेखा सुवण्णस्स च रूपियस्स च सोमन्ति वेळुरियमया मुनिम्मिता ॥२८॥
 सीसञ्चिद वेळुरियस्स निम्मितं युगञ्चिद लोहितवायचित्तितं ।
 मुत्ता सुवण्णस्स च रूपियस्स च सोमन्ति अस्सा पि च भे मनोजया ॥२९॥
 सो तिट्ठसि हेमरये अधिट्ठितो देवानं इन्दो य सहस्सवाहनो
 पुच्छामि ताहं यसवन्तकोविद वय तया लद्धो अयं उट्ठारो ति ॥३०॥
 मुजातो नामह भन्ते राजपुत्तो पुरे अहं ।
 तञ्च म अनुक्म्पाय सञ्जमस्मि निवेमयि ॥३१॥
 सीणायुक्ञ्च म ञ्जत्वा सरीर पादासि सत्पुनो ।
 इम मुजात पुजहि तं ते अत्थय हेहि ॥३२॥
 ताहं गधहि मालेहि पूजयित्वा समुप्पुतो ।
 पहाय भानुसं दह उप्पपन्नोमिह नन्दने ॥३३॥
 मन्दने पवने रम्भे नानादिजगामुते ।
 रमामि नच्चगीतेहि अच्छराहि पुरस्सतोति ॥३४॥
 चूलरथविमानं तेरतमं ॥३५॥

६४—महारथविमान (५११४)

महत्मायुत इयवाहन सुभ अरुग्मि मन्त्रानेवचित्त ।
 वय्यानभूमि अनितो जगुस्सम धुग्ग्दो भूतानी व मागवा ॥१॥
 सोरणाभया त रत्तुध्वरा उमा पण्हि अमग्नि अतीव संगता ।
 गुजानगुम्वा नरयोरनिद्रिता निरोचति पण्णरम य चन्तो ॥२॥
 गुण्णजान्गरिता रथा अप्यं बट्ठि नाता रत्तन्नि चिन्तिता ।
 सुनन्तिधामो न सुभग्गरा च विगतानि चामग्ग्हत्थ बाट्ठि ॥३॥
 इमा च नाभ्यो मनमाभिनिम्भिता रथस्स पण्णरमज्जाभमिता ।
 इमा च नाभ्यो सनरानि चित्तिता मत्तग्गिता विज्जूरिवण्णभामरे ॥४॥
 अनरचित्ता विगतो रथा अप्यं पुय च नेमा च सहस्सरस्सियो ।
 नम सरो मुय्यति वग्गुग्ग्घा पञ्चद्वग्गिक्क तुरियमिवण्णवान्ति ॥५॥
 मिरग्ग्मि चित्त मणिगदक्कणित सत्त विमुद्धं वच्चिरे पमरार ।
 सुवण्णराग्गाहि अत्तात्त संगत्त वच्चुग्गिराग्गाहि अतीव सोमति ॥६॥
 इम च वत्ती मणिमन्त्रक्कणित्ता आरोहणम्भू गुजवा ब्रह्मपमा ।
 अहा महत्ता वन्तिता महाग्गवा मनो तव ज्ञाय तथव सिंसरे ॥७॥
 इमे च सव्व सत्तिता चतुक्कगा मनो तव ज्ञाय तथव सिंसरे ।
 समं वत्तन्ति मुदुरा अनुदता आमोद्दमाना तुरगानमुत्तमा ॥८॥
 पुनन्ति वत्तन्ति पवत्तन्ति त्तर अमुद्दनन्ता सुक्ते पिल्लघने ।
 तेग सरो मुय्यति वग्गुग्ग्घा पञ्चद्वग्गिक्क तुरियमिव णवान्ति ॥९॥
 रथस्स पोसो अपिल्लघनानि रुरस्स नादी अभिससनाम च ।
 धामो सुवग्गू सभितस्स मुय्यति गग्गवत्तुरियानि विविश्र सव्वन ॥१०॥
 रथे ठिता ता मित्तमग्ग्गचणा आळारपग्ग्हा हसिता पियवन्ता ।
 वेळुग्गियजाला विनता तनुव्वत्ता सदेन गग्गद्वग्गसुरगपूजिता ॥११॥
 रत्ता रत्तम्बरपोतानाममा विमालन्तता अभिरत्तलाचणा ।
 कुत्तेसु जाता मुत्तनू सुविम्भिता रथे ठिता पण्णलिका उपट्ठिता ॥१२॥
 नाक्कम्बुवा मुरधरा भववासता सुमग्गिमा ऊरुधोपवन्ता
 वट्ठग्गुग्गिणी मुखमुत्ता सुत्तसना रथे ठिता पण्णलिका उपट्ठिता ॥१३॥
 वज्ज्यासु वेणीसु सुमिस्सवसिया सम विभत्ताहि पमस्सराहि न ।
 अनुपव्वता ता तव मानसे रत्ता रथ ठिता पण्णलिका उपट्ठिता ॥१४॥
 आवणिनिधो पट्टुय्ग्ग्गच्छा अलक्कता चन्दनसारवोसिता ।
 अनुगव्वता ता तव मानसे रत्ता रथ ठिता पण्णलिका उपट्ठिता ॥१५॥

ता माग्निनियो पदुमुपलज्जसा अलद्रवना चल्नसारयोमिता ।
 अनुपज्जना ता तव मानसे रत्ता ग्धे ठिता पञ्चालिका उपट्ठिता ॥१६॥
 कञ्जमु तव यानि पिल्लघानि च हत्येसु पादेषु तथेव सीमे ।
 आभामयन्ति दग सज्जता दिसा अब्भुद्ध्य सारत्तिको ण भानुमा ॥१७॥
 वानस्स वगन च सम्पकम्पिता भुजेषु माला अल्लघनानि च ।
 मूज्जन्ति घोम दचिरं गुचिं गुभं मख्हिं पिण्ड्या हि सुसत्तरूप ॥१८॥
 उज्जानमूय्या च दुहत्थनो ठिता रथा च नागा तुग्गियानि वासरौ ।
 तमव दविद पमोदयन्ति वीणा यथा पोत्तत्तरपत्तवाहुहि ॥१९॥
 इमासु वीणासु बहूसु वग्गुसु मनुज्जत्तपासु हत्येरिप्पित ।
 पदम्भसानासु अतीव अच्छरा भमन्ति कञ्ज्या पदुमेषु सिक्खिता ॥२०॥
 यथा च गीतानि च वादितानि च नच्चवानि विमानि समेन्ति एवतो ।
 अयत्थ णच्चित्तं अयेत्थ अच्छरा ओमागयन्ति उभतो व रत्तिया ॥२१॥
 ता मोत्ति तुरियगणप्पवोधनो महीयमानो वजिरावुघो रिव ।
 इमासु वीणासु बहूसु वग्गुसु मनुज्जत्तपासु हत्येरिप्पित तं ॥२२॥
 किं त्वं पुरे कम्ममवाप्ति अत्तना मनुम्भभूतो पुरिमाय जातिया ।
 उपोसथ किं वा तुव उपाविसि किं धम्मचरिय वत्ताधरोचसि ॥२३॥
 नयिद अप्पम्स कर्तस्स कम्मना पुब्बे सुचिणस्स उपोसथस्स वा ।
 इद्वानुभावो विपुल्लो अयं तव ये देवमघ अधिरोचय भुम ॥२४॥
 वानस्स ते इदं फलं अयो सीलस्स वा पत्त ।
 अयो अज्जलिकम्मस्स तप्पे अक्खाहि पुच्छितो ॥२५॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो मोग्गलानेन पुच्छितो ।
 पण्ह पुट्ठा विषावामि यस्स कम्मसिस्स फलं ॥२६॥
 जिनिद्रियं बुद्धं अनोमत्तिक्कमं नरत्तमं कस्सपं अग्गपुत्तगं ।
 अपापुरन्तं अमनस्स द्वारं देवातिदेवं सत्तपुज्जालक्कन ॥२७॥
 तं अहं कुञ्जरं ओधनिण्णं सुवग्गसिन्निदक्खिम्भसादितं ।
 दिस्वानं तं खिप्पमहं सुचिमनो तमेव दिस्वा सुमासितदज्ज ॥२८॥
 तमन्नपानं अयवापि चीवरं सुचिं पणीत्तं रससा उपत्तं ।
 पुष्पाभिविण्णमिहं सहे तिवामने पत्तिट्ठपेत्तिं स अयगमानसो ॥२९॥
 तमन्नधानेन च चावरा च खज्जनं भोज्जेन च सादननं च ।
 सन्तप्पयित्वा दिग्गदानमुत्तमं सा मग्गसो देवपुरे रमामहं ॥३०॥
 एतेनुपायेन इमं निरगलं यज्जं यजित्वा निविषं विमुद्धं ।
 पाहायहं मानुरत्तवं समुत्तमं इन्दसमो न्नेव पुरं रमामहं ॥३१॥

आयुञ्च वणञ्च सुगन्धञ्च पणीतं रूपं अभिव्यङ्ग्यता मुनि ।
 अन्नञ्च पानञ्च यद्वं सुगन्धञ्च पणिट्ठापेतममगंगमानमो ॥३२॥
 इमस्मि लोके परस्मि था पन बुद्धन सेद्धो च समो न विज्जति ।
 आहुनेय्या परमाहुति गता पुञ्ज्यात्थिवा विपुलफ्फञ्च सिनन्ति ॥३३॥

महारथविमानं शुद्धसमं ॥४॥

उदात्त—

मण्डूको रेशि एतो वक्कणे द्वाराणमको ।
 द्वे जत्तीया द्वे सूर्यो तयो भावा च द्वे रथा ।
 पुरिमाने पञ्चमो वक्को ति पट्टवर्त्तति ॥

भाणवार सतिपं ।

६—पायासिवग्गो

६५—अगारियविमान (६।१)

यया वनं वित्तलत्त पभासति उय्यानमेदुठं तिदसा उत्तम ।
 तपूपम सुय्हमिद विमानं ओभासय तिद्वति अन्तल्लिक्खे ॥१॥
 देविद्विपत्तो सि महानुभावो मनुस्स भूतो विमकासि पुञ्ञा ।
 वनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥२॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो भोग्गल्लानेन पुञ्छितो ।
 पण्हं पुदुओ विपाकासि यस्स कम्मम्मिदं फल ॥३॥
 अहञ्च भरिया च मनुस्सलोके ओपनभूता घरमावसिग्गहा ।
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्ता सक्कञ्च दानं विपुलं अदग्गं ॥४॥
 तेन मे तादिसो वण्णो वे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥५॥
 अगारियविमानं पठम ॥१॥

६६—अगारियविमान (६।२)

यया वनं वित्तलत्त पभासति उय्यानमेदुठं तिदसानं उत्तमं ।
 तपूपम सुय्हमिद विमानं ओभासय तिद्वति अन्तल्लिक्खे ॥१॥
 देविद्विपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभूतो विमकासि पुञ्ञा ।
 केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥२॥
 सो देवपुत्तो अत्तमना वे यस्स कम्ममिदं फलं ॥३॥
 अहञ्च भरिया च मनुस्सलोके ओपानभूता घरमावसिग्गहा ।
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्ता सक्कञ्च दानं विपुलं अदग्गं ॥४॥
 तेन मे तादिसो वण्णो वे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥५॥
 अगारियविमानं दुतियं ॥२॥

६७—फलदायकविमान (६।३)

उच्चमिन् मणिपुञ्ज विमानं समन्ततो सोऽस्ययोजनानि ।
 ब्रूटागारा सतसता उळारा वेळरियत्यम्भा रुचि कथ्यता सुमा ॥१॥
 तत्पच्छसि पिवसि ग्वादसी च न्द्वि च वीणा पवन्ति वग्गु ।
 अट्टट्टका मिक्खिता साधुरूपा न्द्वि च वज्ज्या तिदसा वरा उळारा ।
 नच्चन्ति गायन्ति पमादयन्ति ॥२॥
 देविद्विपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जा ।
 कनासि एव जलितानुभावो वण्णो च त सव्वदिसा पमासतीति ॥३॥
 सो देवपुत्ता अत्तमनो मोग्गल्लानन पुच्छिता ।
 पण्ह पुठ्ठा विषाकासि यस्म वम्मस्सिद पठ्ठ ॥४॥
 पण्डारी फल विपुल लभति दम्मजुगतमु पसन्नमानसो ।
 सो हि मोत्ति सग्गप्पता तित्थि अनुभोति च पुञ्जाफल विपुल ।
 तयवह महामुनि अदासि चतुरा फले ॥५॥
 तस्मा हि फल अलमव दातु निच्च मनुस्सेन मुयत्थिवेन ।
 न्द्विानि वा पत्थयता सुयानि मनुस्ससोभाग्य तमिच्छता वा ति ।
 तेन मे तान्तिस्सो वण्णो ये वण्णो च मे सव्व न्तिस्स पमासतीति ॥६॥
 फलदायकविमान ततिय ॥३॥

६८—उपस्सयदायकविमान (६।४)

चदा यथा विगतवलाहके नभ ओमासय गच्छन्ति अन्तलिकखे ।
 तथूपम नुग्गहिन् विमान ओमासय तिद्वुत्ति अन्तलिकखे ॥१॥
 देविद्विपत्ता सि महानुभावो मनुस्सभूतो किमकासिपुञ्जा ।
 कनासि एव जलितानुभावो वण्णो च त सव्वदिसा पमासतीति ॥२॥
 सो देवपुत्तो अत्तमना ये यस्म वम्मस्सिद पठ्ठ ॥३॥
 अहञ्च भग्गिया च मनुस्सलाने उपस्सम अरुहन्तो जदम्ह ॥४॥
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नाचिता सक्कञ्च दान विपुल अदम्ह ॥५॥
 एन मे तान्तिस्सो वण्णो ये वण्णो च मे सव्वदिसा पमासतीति ॥६॥
 उपस्सयदायकविमान चतुत्थ ॥४॥

६६—उपमगदयस्यविमा (६।६)

कुरिषा दया विनायकाहो ममे न ,
 (यस्य दया विनायकं सदा विनायकम्) १२
 यथा च मे सम्बन्दिता पभासतीति ॥

दुर्नियतपस्यस्यस्यविमानं पञ्चमं ॥५॥

७०—भिरसाग्रयविमा (६।९)

उच्चमिदं मणिधूण विमानं गमन्ततो द्वादशयोगनाति ।
 कृदागारा सत्तरसा उद्धारा वेदुरियसम्भा दविकल्पया गुमा ॥१॥
 देविद्विपत्ता मि महानुभाया ये यण्णा च ते सम्बन्दिता पभासतीति ॥२॥
 सा देवपुत्तो अत्तमनो ये यस्त सम्बन्दिता पभासतीति ॥३॥
 अहं मनुस्समु मनुस्सभूतो दिस्वा भिक्खुं तसितं विलन्तं ।
 एकाहं भिक्खं पट्ठिपादयिस्स समद्वगिमत्ता तदा अदासि ॥४॥
 तेन मे तादिसो यण्णे ये यण्णे च मे सम्बन्दिता पभासतीति ॥५॥
 भिक्खलायायविमानं छट्ठं ॥६॥

७१—यत्तपालविमान (६।७)

उच्चमिदं मणिधूण विमानं ये
 यण्णा च ते सम्बन्दिता पभासतीति ॥१२॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो ये यस्त सम्बन्दिता पभासतीति ॥३॥
 अहं मनुस्समु मनुस्सभूतो अहोसि यत्तपालको ।
 अहसं विरज भिक्खु विप्यसन्नमनविलं ॥४॥
 तस्स अदासि कुम्मासं पसन्नो तकेहि पाणिहि
 कुम्मासपिण्डं दत्तवान् मोदामि नन्दने वने ॥५॥
 तेन मे तादिसो यण्णे ये यण्णे च मे सम्बन्दिता पभासतीति ॥६॥
 यत्तपालविमानं सत्तम ॥७॥

७२—कुण्डलीविमान (६।८)

अन्ध्ररत्नो मलयधरो मुखयो गुरुष्णी वपितरेसमस्तु ।
 आमुत्तहत्याभरणा यमस्ती ऽन्ध्वे विमानमिह यथापि चञ्चिमा ॥१॥
 दिव्या च वीणा पवन्ति वग्गु अट्टद्वया सिक्खिता साधुरूपा ।
 दिव्या च वज्रजा निदसवरा उज्जारा नन्वन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ॥२॥
 देविद्विपत्तासि महानुभावो मनुस्सभूतो विमवागि पुञ्ज ।
 केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बन्ति पमासतीति ॥३॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो य यस्स वम्मस्सिदं पल ॥४॥
 अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो ऽस्मिन्ना समणे सात्थयन्ते ।
 सम्पन्नविज्जाचरणे यमस्ती बहुसुते तण्हक्कयूपपन्ने ।
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्तो सक्कञ्च दानं विपुलं अदासि ॥५॥
 तेन मे ताप्सो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बन्ति पमासतीति ॥६॥
 कुण्डलीविमानं अट्टम ॥८॥

७३—कुण्डलीविमान (६।९)

अलङ्कृतो मलयधरो मुखयो मुनुण्डली वपितरेसमस्तु ।
 आमुत्तहत्याभरणो यमस्ती ऽन्ध्वे विमानमिह यथापि चञ्चिमा ॥१॥
 दिव्या च वीणा पवन्ति वग्गु अट्टद्वया सिक्खिता साधुरूपा ।
 दिव्या च वज्रजा निदसवरा उज्जारा नन्वन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ॥२॥
 देविद्विपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभूतो विमवागि पुञ्ज ।
 केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बन्ति पमासतीति ॥३॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्स वम्मस्सिदं पल ॥४॥
 अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो दिस्वान समणे साधुरूपे ।
 सम्पन्नविज्जाचरणे यमस्ती बहुसुते तण्हक्कयूपपन्ने ॥५॥
 अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्तो सक्कञ्च दानं विपुलं अदासि ।
 तेन मे ताप्सो वण्णो पे वण्णो च ते सब्बन्ति पमासतीति ॥६॥
 कुण्डलीविमानं नवम ॥९॥

७४—उत्तरविमान (६।१०)

या देवराजस्स सभा सुधम्मो यत्थच्छति देवसघो समग्गो ।
 तथूपमं सुद्धमिदं विमानं आभासयं तिष्ठति अन्तलिक्खे ॥१॥
 देविद्विपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्ञं ।
 केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥२॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥३॥
 अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो रञ्ञो पायासिस्स अहोसि माणवो ।
 लद्धा धनं सविभागे अकासिं पिया च मे सीलवन्तो अहेसु ॥४॥
 अन्नञ्च पानञ्च पसंनचित्तां सक्कञ्च दानं विपुलं अदासि ॥५॥
 तेन मे तादिसो वण्णो प यण्णो च मे सब्बदिसा पभासतीति ॥६॥

उत्तरविमानं वसम ॥१०॥

उद्दान—

द्वे अगारिणो फलदायि, द्वे उपस्तयदायि भिक्खय दायि ।
 यवपालको चे य द्वे कुण्डलीनो पायासीति ॥

छद्दो वग्गो ॥६॥

७—मुनिविराजयगो

७५—चित्तलताविमान (७।१)

यथा वन वित्तन्त पभासति उय्यानसेट्ट तिदसानमुत्तम ।
तयूपम तुम्हमिद विमान ओभासय तिदुति अन्तलिक्खे ॥१॥
देविद्विपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभूता किमकासि पुञ्ञ ।
केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिमा पभासतीति ॥२॥
सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्स कम्मस्सिद फल ॥३॥
अह मनुस्सेसु मनुस्सभूतो दलिहो अत्ताणो वपणो कम्मकरो अहोसि ।
जिघ्रे च माता पितरो अमरि पिपा च मे सालवन्तो अहेमु ॥४॥
अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्तो सक्कच्च दान विपुल अदासि ।
तेन मे तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बदिमा पभासतीति ॥५॥

चित्तलताविमान पठम ॥१॥

७६—नन्दनविमान (७।२)

यथा वन नन्दन वित्तन्तम्पभासति उय्यानसेट्ठं तिदसानमुत्तम ।
तयूपम तुम्हमिद विमान ओभासय तिदुति अन्तलिक्ख ॥१॥
देविद्विपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्ञ ।
केनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिमा पभासतीति ॥२॥
सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्स कम्मस्सिद फल ॥३॥
अह मनुस्सेसु मनुस्सभूतो दलिहो अत्ताणो वपणो कम्मकरो अहोसि ।
जिघ्रे च माता पितरो अमरि पिपा च मे सीलवन्तो अहेमु ॥४॥
अन्नञ्च पानञ्च पसन्नचित्तो सक्कच्च दान विपुल अदासि ।
तेन मे तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बदिमा पभासतीति ॥५॥

नन्दनविमान दुतिय ॥२॥

७७—मणिपूषविमान (७।३)

उच्चमिदं मणिपूषं विमानं समन्ततो द्वादशयोजनानि ।
 कूटागारा सत्तरसा उल्लारा वेळुरियत्यम्भा रुचिरत्यता सुभा ॥१॥
 तत्पञ्चसि पिर्वासि सादसी च दिव्वा च घीणा पवदन्ति वग्गू ।
 दिव्वा रसा कामगुणेष्व पञ्च नारियो च नञ्चन्ति सुवर्णच्छात्रा ॥२॥
 वनं ते तात्तिसो वण्णो पे वण्णो च ते सब्बदिसा पभासणीति ॥३॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥४॥
 अहं मनुस्संमु मनुस्सभूतो विवने मये चद्धकम अवाप्ति ।
 आरामस्सत्ताणि च रोपयिस्सं पिया च मे सीलवन्तो अहेसु ॥५॥
 अभञ्च पानञ्च पसन्नचित्तो सक्कच्च दानं विपुलं अदाप्ति ।
 तेन मे तादिसो वण्णो पे वण्णो च मे सब्बदिसा पभासणीति ॥६॥

मणिपूषविमानं ततिय ॥३॥

७८—सुवर्णविमान (७।४)

सोवर्णमये पब्बतस्मिं विमानं सब्बतो फलं ।
 हेमजालपतिच्छन्नं किङ्किणिकजालकम्पितं ॥१॥
 अट्टसा सुक्ता यम्भा सब्बे वेळुरियामया ।
 एकमेकाय अंसिया रत्तना सत्तनिम्मिता ॥२॥
 वेळुरियं सुवर्णस्स फलिका रूपियस्स च ।
 मसारम्वलमुत्ताहिं लाहिणद्धकं मणीहिं च ॥३॥
 चित्रा मनोरमा भूमिं न तत्पुद्गसत्ते रज्जो ।
 गोपाणसि गणापीना कूतं धरेन्ति निम्मिता ॥४॥
 सोपाणानि च चत्तारि निम्मिता चतुरो दिसा ।
 नानारत्तनगन्धेहिं आदिच्चो व विरोचती ॥५॥
 वेदिका चतस्सो तत्थं विभक्ता भागसो मित्ता ।
 ददुल्लहमाना आभन्ति समन्ता चतुरो दिसा ॥६॥
 तस्मिं विमाने पवरे देवपुत्तो महप्पभो ।
 अतिरोचसि वण्णेन उदयन्तो व भानुमा ॥७॥
 दानस्स ते इदं फलं अथो सीलस्स वा पणं ।
 अथो अञ्जलिक्कम्मस्स तम्भे अवसाहिं पुच्छीतीति ॥८॥

मा देवपुत्रो अतमनो मागल्फाने पुच्छिषो ।
 पञ्च पुत्रो विद्यावासि यस्मा भम्मस्मिदं पत्तं ॥९॥
 अहं अपवविन्स्मि सुद्धमाज्जिबयपुनो ।
 विहारं सत्पु करणि पत्तमो सरहि पाणिहि ॥१०॥
 सत्प गघञ्च मालञ्च पञ्चयञ्च विनेपनं ।
 विहार सत्पु पादामि विणसन्ना पेत्तसा ॥११॥
 तेन मय्हं इदं लद्धं वसं वत्तमि नल्लं ।
 नल्लं पवरे रम्मे ज्ञानादिजगणायुते ।
 रमामि नल्लगीतेहि अच्छराहि पुरवसतानि ॥१२॥
 सुवण्णविमानं चतुरयं ॥१४॥

७६—अम्बविमान (७१५)

सच्चमिदं भनिपुण विमानं समन्ततो द्वादसयोजनानि ।
 बूटागारा सत्तसणा उद्धारा वळुरियत्तम्भा इतिक्कत्ता सुभा ॥१॥
 तत्तयच्छसि पिवसि सादसी च दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गू ।
 निब्बा रमा कामगुणोत्थ पञ्च नारियो नल्लन्ति सुवण्णछन्ना ॥२॥
 केन तं तादिसो वग्गो ये वग्गो च ते सब्बदिसा पभासतीति ॥३॥
 सो देवपुत्रो अतमनो ये यस्स भम्मस्मिदं पत्तं ॥४॥
 मिम्हानं पच्छिमे भासे पत्तापेन्ते दिवाकरे ।
 परेस भतवो पोसो अम्बाराम अविञ्चह ॥५॥
 अथ तेन गमा भिपल्लु सारिपुत्तो ति विस्सुनो ।
 विल्लन्तम्पो कायेन अविलन्तो पि चेत्तसा ॥६॥
 तञ्च दिस्वान आयन्त अवोचमम्बसिञ्चवो ।
 साम्प तं भन्ते न्हपेय्य य ममस्स सुत्तावह ॥७॥
 तस्स मे अनुक्कम्पाय निक्खिपि पत्तचीवर ।
 निसीणि इक्कमूलस्मि छायाय एक्कीवरो ॥८॥
 तञ्च अच्छेन वारिणा पत्तनमनतो घेरं ।
 न्हापयि इक्कमूलस्मि छायाय एक्कीवर ॥९॥
 अम्बो च सित्तो समणो नहापितो मया च पुञ्ज पसुत अनप्पवं
 इति सो पीतिया कायं सब्बं परति अत्तनो ॥१०॥

तदेव एतव वम्म अरातिं ताव जातिया ।

पहाय मासुत देहमुपपन्नोऽहं नन्दनं ॥११॥

नन्दने पवने रम्मे नानादिजगणायुते ।

रमामि नच्चगीतेहि अच्छराहि पुरवसतो ॥१२॥

अम्बविमान पञ्चमं ॥५॥

८०—गोपालविमान (७१६)

दिस्वान देव पनिपुच्छि भिक्खु उच्चे विमानमिह चिरट्ठितिव ।

आमुत्तहयवाहरणो यमस्सी दिब्बे विमानमिह यथापि चन्दिमा ॥१॥

अलङ्कवतो मालधारि मुवत्थो सुकुन्दली वणितवेसमस्सु ।

आमुत्तहत्याभरणो यमस्सी दिब्बे विमानमिह यथापि चन्दिमा ॥२॥

दिब्बा च वीणा पवदन्ति यग्गु अट्टट्टका सिक्खिता साधुरूपा ।

दिब्बा च पञ्जा तिसवरा उल्लारा नच्चन्ति गामन्ति पमोदयति ॥३॥

देविद्धिपत्तोसि महानुभावो मनुस्सभता किमवासि पुञ्ज ।

केनासि एवं जलितानुभावो वण्णो च त सव्वदिसा पभासतीति ॥४॥

सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्स कम्मस्सिद फलं ॥५॥

अहं मनुस्सेसु मनुस्सभता सगम्म रक्खिस्स परेण धनुषो

ततो च आगा समणो ममन्तिवे गावो च मास अगमसु तादितु ॥६॥

द्वयज्ज किच्च उभयज्ज कागिय इच्चेवह भन्ते तदा विचिन्तयि ।

ततो च सज्ज पटिलद्धयोनिसो ददाहि भन्ते ति खिपि अनन्तव ॥७॥

सो मासखेत तुरित्तो अवामरि पुराय भज्जति यस्सिद धन ।

ततो च वण्हो उरगो महाविसो अहसि पादे तुरित्तस्स मे सतो ॥८॥

स्वाहं अट्टोमिह दुक्खेण पीडितो भिक्खू च त साम भुञ्जिचनन्तक ।

अहोसि कुम्मासं ममानुक्कम्पया ततो चुतो बालवत्तोमिह देवता ॥९॥

तदेव वम्म पुसल वत्त मया सुत्थञ्च वम्म अनुभोमि अत्तना ।

तयाहि भन्त अनुकम्पितो भुस वत्तञ्जुताय अभिवादयामि त ॥१०॥

सत्थेके लोके समारवे च अज्जो मुनि नत्थि तयानुकम्पको ।

तया हि भन्ते । अनुकम्पितो भुस वत्तञ्जुताय अभिवादयामि त ॥११॥

इमस्मि लोके परमिस्स वा पन अज्जो मुनि नत्थि तयानुकम्पको ।

तयाहि भन्त अनुकम्पिको भुस वत्तञ्जुताय अभिवादयामि त ति ॥१२॥

गोपालविमान छट्ठ ॥६॥

८१—वन्धनविमा (७१७)

पुण्यमाये यथा च नी मरुत्तपरिवारितो ।
 समन्ता अनुपमियाति तारकाधिपति रगा ॥१॥
 तत्पुष्पम इदं व्यम्हन्निव देशपुरम् ॥
 अनिगेति वण्णेन उदयन्तो व रश्मिमा ॥२॥
 वेङ्गुरियसुवण्णस्य फलिवाम्पि यम्स च ।
 मसारपल्लमुत्ताहि लोहिहान्नमणिहि च ॥३॥
 चित्रा मनोरमा भूमि वेङ्गुरियस्य सण्डिता ।
 कूटागारा सुभा रम्भा पारादो त सुमापितो ॥४॥
 रम्भा च ते पोक्कवरणी पुष्पुला मच्छगेविता ।
 अच्छोत्का विप्पसन्ना सोवण्णवालिका मयना ॥५॥
 नाना पदुममंछन्ना पुण्डरीकसमोणता ।
 सुरभि सम्पदायति मनुज्जा भाटुतेरिता ॥६॥
 तस्सा ते उमतो पस्से वनमुम्बा सुमापिता ।
 उपता पुष्करम्बहि फल्लस्तहि चूमय ॥७॥
 सोवण्णपादे पल्लङ्गके मुदुजे शोणसायने ।
 निसिन्न देवराज व उपतिटठन्ति अच्छरा ॥८॥
 सम्भ्रामरणसल्लग्ना नाना मालाविभूसिता ।
 रमेन्ति तम्महिद्धिव वमवत्ती च मोत्ति ॥९॥
 भेरिसल्लमुदिद्धगाहि वीणाहि पणवेहि च ।
 रमसि रतिसम्पन्नो नच्चगीतेगु वान्ति ॥१०॥
 दिग्वा ते विविधा रूपा दिग्वा सदा अयो रसा ।
 गधा च ते अधिपेता फोड्डवा च मनोरमा ॥११॥
 तस्मि विमाने पवरे देवपुत्ता महम्मभा ।
 अधिरोचसि वण्णेन उदयन्तो व भानुमा ॥१२॥
 दानस्स ते इदं फलं अयो सीलस्स वा पा ।
 अयो अज्जलिकम्मस्स तम्मे अक्खाहि पुच्छितो ॥१३॥
 सो देवपुत्तो अत्तमनो पे यस्स वम्मस्मिदं फल ॥१४॥
 अहं कपिलवत्तुस्मि साकिजान पुत्तमे ।
 सुद्धोदनस्स पुत्तस्स कयको सहजो अहु ॥१५॥

यदा सो अद्वरत्तामम्बोघाय अभिनिक्लमो ।
 सो मं मुद्दिहि पानीहि जालितम्बनखेहि च ॥१६॥
 सत्थि आकोटयित्वा न वह सम्भातिमव्वि ।
 अहं लोक तारयिस्स पत्तो सम्बोधिमुत्तम ॥१७॥
 तम्मे गिर सुणन्तस्स हासो मे विपुलो अहु ।
 उदग्गचित्तो सुमनो अभिसिंसि तदा अहं ॥१८॥
 अभिरुल्लहञ्च मं जत्वा सावयपुत्तं महामस ।
 उदग्गचित्तो मुदितो वाहिस्स पुरिसुत्तम ॥१९॥
 परेम विजितं गत्वा उगगतस्मि दिवाकरे ।
 मम छन्नञ्च ओहाय अनापेक्खो अपक्वमि ॥२०॥
 तस्स तम्बनखे पादे जिह्वाय परिलेहसि ।
 गच्छन्तञ्च महावीर रुदमानो उन्विस्सस्म ॥२१॥
 अदस्सनेनहं तस्स सक्कपुत्तसिरीमतो ।
 अलत्थं गरुकावाघं खिप्प मे मरनं अहु ॥२२॥
 तस्सेव आनुभावेन विमानमावसामह ।
 सब्बकामगुणूपेतं दिव्यं देवपुरग्गि च ॥२३॥
 यञ्च मे अहु वाहासो सदं सुत्वा न बोधिया ।
 तेनेव कुसलमूलेन फुसिस्स आसवक्खय ॥२४॥
 सचेहि भन्ते गच्छय्यासि सत्थु बुद्धस्स सन्तिके ।
 भग्गापितं वचनेन सिरसा वज्जासि वन्दन ॥२५॥
 अहमि दट्ठं गच्छिस्स जिनं अप्पट्ठिपुग्गलं ।
 दुल्लभं दस्सनं होति लोकनाथानं तादिनन्ति ॥२६॥
 सो च षत्तञ्जु षत्तवेदिं सत्थारं उपसज्जमि ।
 सुत्वा गिरं चक्खुमतो धम्मचक्खु विसोघयि ॥२७॥
 विसोघयित्वा दिट्ठिगतं विचिकिच्छां वतानि च ।
 वन्दित्वा सत्थुनो पादे तत्थेवन्तरघायपाति ॥२८॥
 कथं कथिमानं सत्तमं ॥७॥

८२—अनेकवर्णविमान (७।८)

अनेकवर्णं दशसौमनाम विमानमारुह्य अनेकचित्तं ।
 परिवारितो अच्छरानं गणेन सुनिम्मितो भूतपती च मोक्षसि ॥१॥

समाप्तमो नयि युतो पनुतुरो यगेन पुञ्जान च इद्विषा च ।
 गन्धे च देवा निदसा गणा गमन्च तं तं नमस्सति सति च देवा ॥२॥
 इमा च ते अञ्जरागो समन्ततो ऽञ्चन्ति गायन्ति पमोन्वन्ति ।
 देविद्विषत्तोमि महानुभावो मनुस्तामूता किमवाप्ति पुञ्ज ॥३॥
 केतासि एवं जप्तिताभुभावो यण्णो च ते सञ्चन्ति पभासति ॥४॥
 सो दवपुता अतामनो ये यस्त गम्भिरा पलं ॥५॥
 सो' हम्पि गन्ते अहुवागि पुण्ये सुमेयनामस्त जिास्त सायको ।
 पुयुञ्जतो अनुयोपो हम्पि सो सत्तवस्मानि पञ्चजिस्ताह ॥६॥
 स्वाह सुमयस्त जिनस्य सत्युतो परिनिम्बुतस्मोषणिणस्त ताप्तिनो ।
 रतनुच्चर्य हेमजातेन उन्नं वन्तिव धूरिं मनं यगादीय ॥७॥
 नमामि दानं न च पन मयि दानु पर च ग्यो तत्त समादपति ।
 पूजेय नं पूजनियस्त घातु एवं विर सगमितो गमिस्तम ॥८॥
 तदेव वम्म कुसल वतं मया सुयञ्च वम्म जिच्चं अनुभोमि ।
 भोगमहं निस्तगणस्त मज्जे न तस्म पुञ्जस्य तयमि अज्यगानि ॥९॥
 अनेकवणविमान अतुमं ॥८॥

८३—मट्टकुण्डलिविमान (७।६)

अलङ्कृतो मट्टकुण्डली मारुधारी हरिचन्नुत्सदा ।
 बाहा पगगह वदति वनमज्जे वि दुविगतो तुवन्ति ॥१॥
 सोवण्णमयो पभस्सरो उप्पन्नो रयपञ्जरो मम ।
 तस्स चक्कयुग न विन्तामि तेन दुक्कपन जहिस्सामि जावितन्ति ॥२॥
 सोवण्णमय मणिमय लोहितद्रवमय अय रूपियमयं ।
 वाचिकव मे त्व भद् माणव चक्कयुगं पटिलाभयामिते ति ॥३॥
 सो माणवो तस्स पावन्ति चन्दिमसुरिया उभयत्थ दिस्सरे ।
 सोवण्णमयो रथो मम तेन चक्कयुगन सोमनीति ॥४॥
 बल्लो खो त्वमसि माणव यो खो त्वं पत्ययसि अपत्तिय ।
 मञ्जामि त्व मरिस्ससि न हि त्व लञ्छसि चदिमसुरियेति ॥५॥
 गमनागमनमि निस्सति वण्णधातु उभयत्थ वीथिया ।
 पैतो पन काल्कतो न निस्सति कोनिध वन्दत बाल्यतरोति ॥६॥
 सञ्चं खो वप्पेसि माणव अहमेव वन्दत बाल्यतरो ।
 चन्दं विय दारको ह पेन कालकतमिपत्ययन्ति ॥७॥

आदित्त वत म सन्त घतसित्त व पावक ।
 चारिणा विय ओसिञ्च सब्ब निब्बापये दर ॥८॥
 अब्बूळ्ह वत मे सल्ल सोक हृदयनिस्सितं ।
 यो मे सोकपरेतस्स पुत्तसोन अपानुदि ॥९॥
 स्वाह अब्बूळ्हस्सल्लोस्म सीतिभूतोस्म निब्बुतो ।
 न सोचामि न रोदामि तव सुत्त्वान माणवाति ॥१०॥
 देवता नु सि गघब्बा आदु सक्को पुरिन्ददो ।
 वो वा त्व कस्स वा पुत्तो कय जानेमु त मयन्ति ॥११॥
 यञ्च कन्धसि यञ्च रोत्तसि पुत्तमाळ्हने सय ड्हित्वा ।
 स्वाह कुसलं करित्वा कम्म तिदसान सहव्यत पत्तो ति ॥१२॥
 अप्प वा बहं वा न अहंसामि दान ददन्तस्स सवे अगारे ।
 उपोसयकम्म वा तात्तिसि केन कम्मेन गतोसि देवलोकन्ति ॥१३॥
 आवाधिको ह दुविसित्तो गिलानो आतुरूपोमिह सवे निवेसने ।
 बुद्ध विगतरज वितिण्णकद्धल्ल अह्विख सुगत अनोमपञ्च ॥१४॥
 स्वाह मुदित्तमनो पसन्नचित्तो अज्जलि अक्खरि तथागतस्स ।
 ताहं कुसल करित्वान कम्म तिदसान सहव्यत पत्तो ॥१५॥
 [अच्छरिय वतन्मुत वत अज्जलिकम्मस्स अय ईदिसो विपाको ।
 अहम्पि मुदित्तमनो पसन्नचित्तो अज्जेव बुद्ध सरणं विजामीति] ॥१५अ॥
 अज्जेव बुद्ध सरणं वजाहि धम्मञ्च संपञ्च पसन्नचित्तो ।
 तथेव सिस्सायपदानि पञ्च अत्तण्डपुल्लानि समादयस्सु ॥१६॥
 पाणातिपाता विरमस्सु खिप्प लोके अदिन्न परिवज्जयस्सु ।
 अमज्जपो नो च मुसा भणाहि सवेन दारेन च होहि तुट्ठोति ॥१७॥
 अट्टकामोसि मे यक्ख हितवामा सि देवने ।
 करोम तुय्ह वचन त्व मि आचरियो मम ॥१८॥
 उपेमि बुद्धं सरणं धम्मञ्चापि अनुत्तर ।
 सघञ्च नरवेवस्स गच्छामि सरणं अह ॥१९॥
 पाणातिपाता विरमामि खिप्प लोके अदिन्न परिवज्जयामि ।
 अमज्जपो नो च मुसा भणामि सवेन दारेन च होमि तुट्ठोति ॥२०॥
 मट्टकुण्डलिविमान नवम ॥९॥

८४—सेरिस्सकविमान (७।१०)

मुनोथ यक्वस्स च वाणिजान च समागमो यत्थ तदा अहोसि ।
 यथा कथ इतरितरेण चापि सुभासितं सञ्च सुणाय सन्ने ॥१॥
 यो सो अहु राजा पायासिनाम भुम्मान सहज्यगतो यमस्सी ।
 सो मोम्मनो य सत्ते विमाने अमानुसो मानुसे अज्जभासिति ॥२॥
 वद्ध अरञ्जे अमनुस्सठाने वन्तारे अप्पोक्के अप्पभक्खे ।
 सुदुग्गमे वण्णुपयस्स मज्जे वद्धम्भया नट्टमना मनुस्सा ॥३॥
 नविध फला मूलमया च सन्ति उपादानं नत्थि कुता ध भिक्खा ।
 अञ्जत्र पद्धमूहि च बालुकाहि च तत्ताहि उण्हाहि च दाहणाहि ॥४॥
 उज्जङ्गणं तत्तमिव कपालं अनायसं परलोकेन तुल्यं ।
 लुहानमा वासमिदं पुराणं भूमिप्पत्तेतो अभिमत्तरूपो ॥५॥
 अथ तुम्हे वेननुवण्णेन कायं आसिप्पसनाय इमं पदेसं ।
 एनुपविट्ठां सहसा समेच्च लोभा भया अथ वासम्पमूट्ठाति ॥६॥
 मगघेसु अङ्गसु च सत्थवाहा आरोपियम्हं पणियं पट्ठं ।
 ते यामसे सिच्चूसावीरभूमिं धनयिका उद्दयं पत्थयाना ॥७॥
 दिवा पिपासं नधिवासयन्ता योग्गान् कम्पञ्च समेक्खमाना ।
 एतेन वेगेन आयामं सन्ने तरंति मग्गं पटिपत्ता विकाले ॥८॥
 तं दुप्पयाता अपारद्धमग्गा अप्या कुला विप्पाट्ठा अरञ्जे ।
 सदुग्गमे वण्णुपयस्स मज्जे न्ति न जानामं पमूट्ठं चित्ता ॥९॥
 इञ्च दिस्वानं अदिट्ठपुब्बं विमानसेट्ठञ्चं तुवञ्च यक्खं
 तत्तुत्तरि जीवितमासिज्जमत्तां दिस्वा पपीतां सुमना उदग्गाति ॥१०॥
 पारं समुद्दस्मं इमञ्च वण्णु वेत्ताचरमं सदुपयञ्चं मागं ।
 नदियो पणं पब्बतानञ्च दुग्गा पुयुं दिसां गच्छयं भोगहेतुं ॥११॥
 पक्खन्दियानं बिजितं परेसं वेरज्जके मानुसं पेक्खमाना ।
 यं वो सुतं अथवापि ण्दिट्ठं अञ्छरं तं वो सुणोमं ताताति ॥१२॥
 इतोपि अञ्छेत्तरं कुमारं ननो सुतं वा अथवापि ण्दिट्ठं ।
 अतीतमानुस्सक्कमेव सन्ने निस्वानं तप्पामं अतोमवण्णं ॥१३॥
 वेहासयं पोक्खरञ्जो सवन्ति पट्टमाल्यां बह्वुपुण्डरीका ।
 दुमा च ते निक्खंफलूपपत्ता अतीवग्घा सुरभी पवायन्ति ॥१४॥
 वेद्धुरियत्थम्वा सत्तमुक्खिनासे सिलप्पवाद्धस्मं च आयतद्धसा ।
 मसारगल्लां सहं लोहितद्धकां थम्मा इमे जीनिरसा मयामे ॥१५॥

सहस्रसत्यम्बं अनुलानुभाव तेसुप्परी साधुमिद विमान ।
 रतनत्तर वञ्चनवन्मिस्स तपनीयपट्टहि च साधुच्छन्न ॥१६॥
 जम्बोनदुत्तत्तमिद सुमट्ठो पासादसा पानपन्नूपपत्तो ।
 दळ्हो च वागू च सुमङ्गतो च अतीव निज्झानल्लमो मनुज्जे ॥१७॥
 रतनत्तरस्मि बहुवन्नपान परिवारितो अच्छरासग्गणेन ।
 मुरज-आळम्बरतुरिय-सघुट्ठो अभिवन्दिनोसि धुनिवदनाय ॥१८॥
 सो मोत्तसि नारिणणप्पबोधनो विमान-पासादवरे मनोरमे ।
 अचिन्तियो सब्ब गुणूपपत्तो राजा यथा वस्सवणो नल्लिया ॥१९॥
 देवो नु आसि उदा होसि यक्खो उदाहु देविन्दो मनुस्सभूतो ।
 पुच्छन्ति त वाणिजसत्यवाहा भाचिवक्ख नो नाम तुव सि यवणोनि ॥२०॥
 सेरिस्मवो नाम अहम्हि यवरो वन्तारियो वण्णुपपम्हि गुतो ।
 इम पदेस अभिपालयामि वचनवरो वेस्सयणस्स रज्जोति ॥२१॥
 अधिच्चलद्ध परिणामजन्ते सय वत्त उदाहु देवेहि दिन्न ।
 पुच्छन्ति त वाणिजसत्यवाहा कय तथा लद्धमिद मनुज्ज ॥२२॥
 नाधिच्चलद्ध न परिणामजम्मे न सय वत्तं न हि देवेहि दिन्न ।
 सकेहि धम्मेहि अपापकेहि पुज्जेहि मे लद्धमिद मनुज्ज ॥२३॥
 किं ते यत्तं किं पन ब्रह्मचरिय किस्स सुचिण्णस्स अय विपाको ।
 पुच्छन्ति त वाणिजसत्यवाहा कय तथा लद्धमिद विमान ॥२४॥
 मम पायासीनि अहु समज्जाना रज्जं यदा वारयि कोसलान ।
 नत्थि कुन्टिदि वदरियो पापयम्मो उच्छेत्वादी च तदा अहोसि ॥२५॥
 समणो च खो आसि कुमारवस्सपो बहुस्सुतो चित्तकथी उळारो ।
 सो मे तदा धम्मकय अकासि दिट्ठिविसूकानि विनोदयि मे ॥२६॥
 ताह तस्स धम्मकय सुणित्वा उपासकत्तं पट्टिवेदयिस्स ।
 पाणातिपाता विरतो अहोसि लोवे अदिन्न परिवज्जयिस्स ।
 अमज्जपो नो च मुसा अभाणि सवेन दारेन च होमि तुट्ठो ॥२७॥
 त मे वत्तं तं पन ब्रह्मचरियं तस्स सुचिण्णस्स अय विपाको ।
 तेहेव कम्मेहि अपापकेहि पुज्जेहि मे लद्धमिद विमान ॥२८॥
 सच्च विराहसु नरा सपज्जा अनज्जाया वचन पण्डितान ।
 याहि याहि गच्छति पुज्जावम्मो ताहि ताहि मोत्तसि वामकामि ॥२९॥
 याहि याहि सोवपरिद्वो च वधो च बधो च परिकिक्केसो ।
 ताहि ताहि गच्छति पापकम्मो न मुच्चति दुग्गतिया वदाचि ॥३०॥

सम्मुद्गुरुपो य जनो यहोगि अस्मि मुहुत्तं बल्ली बना य ।
 जास्मिमस्म तुरहञ्च गुमार अणञ्चप्रो केतनु या अहोगि ॥३१॥
 इम पि सिगिगवना य ताता ण्मिा य गधा मुरभी पवनि ।
 त सम्पयायनि इदं विमानं ण्मिा य रता य तम तिहन्ता ॥३२॥
 इमसञ्च सो वस्मगाञ्चयेन गिगाटिका पण्णि एवमेवा ।
 मानुस्सत्तं घरसत्तन अतीत यदग्गे कायमिह इधुगान्ना ॥३३॥
 ण्मिानहं वस्मगाणानि पञ्च अस्मि विमानमिह ट्ठमा ताता ।
 आयुक्ताया पुञ्जाकम्पया य विस्मा तेनेव ताता पमुच्छित्तोस्मि ॥३४॥
 यथं नु सावेय्य तापायिथो सा लढा विमानं अतुलं विराय ।
 य चापि सा इत्तरमुपपन्नो त नू सावेय्य परित्त पुञ्जाणि ॥३५॥
 अनुच्छवि ओत्तण्मिञ्च म तं य मं तुम्ह पेय्यावधं वण्ण ।
 तुम्हं व सो तातयानुगुसा य निच्छां तन पण्ण सात्थिणि ॥३६॥
 गत्वा मय मिपुसागिरभूमि धात्थिवा उट्ठपत्थयाना ।
 यया पयोणा परिपुण्ण चागा पाहाम सेरिस्स गहं उट्ठारनि ॥३७॥
 मा हेव सेरिरसमहं अरुद्ध सम्यञ्च यो भविस्सति यं वण्ण ।
 पापाणि वम्मामि विवजयाथ धम्माम्मां यागञ्च अधिदुहायानि ॥३८॥
 उपासको अत्थि इममिह गधे बहुसुतो सीत्तवतूपपन्नो ।
 सद्धो य चागी य सुपेसलो य विचक्खणो सन्तुसितो मुतामा ॥३९॥
 सञ्जान माता न मुसा भणय्य परुषघाताय न चेत्तपेय्य ।
 वेभूतिवं पमुण नो वरेय्य सण्हञ्च वाच सत्तिन भणेय्य ॥४०॥
 सगारवो सण्णत्तिस्सो विनीतो अपापको अधिसीले विमुद्धो ।
 सो मातरं पित्तञ्चापि जन्तु धम्मे न पोसति अरिवुत्ति ॥४१॥
 भञ्जे सो मातापितुन हि वारणा भोगानि परिपेसति १ अत्थहेतु ।
 मातापितुञ्च यो अञ्चयेन नेवत्तम्म पाणा चरिस्सति ब्रह्मचरियं ॥४२॥
 उज्जवद्धतो असयो अमायो न लेसक्खेत्ता य बोहरेय्य ।
 सो तान्मिो सुकतपम्मकारी धम्मे ठितो विन्ति लभेय दुक्ख ॥४३॥
 त कारणा पातुवतोमिह अत्तना तस्मा य म पस्सथ धाणिजासे ।
 अञ्जन् तेन हि भस्मी भवेय अधाकुला विप्पनट्ठा अरञ्जे ।
 त सिप्पमानेन एहु परेन सुखो हव सण्णुरित्तेन सङ्गमोति ॥४४॥
 विद्राम सो विञ्च करोति वम्म किं नामधेय्यं वि पन तस्स गोत्त ।
 मयमि न दधुक्कामम्ह यक्क यस्सानुम्पाय इध्यागतो सि ।
 लामा हि तस्म यस्स तुवं पि हेसीति ॥४५॥

यो कप्पको सम्भवनामधेय्यो उपासको कोच्छ भण्डूपजीवी ।
 जानाप नं तुम्हाक पेससि यो सो मा च खो न हिळित्य सुपेसलो साति ॥४६॥
 जानामम य त्व वदेसि यक्ख न खो न जानाम स एदिसाति ।
 ममप्पि न पूजयिस्साम यक्ख सुत्वान तुम्ह वचन उळारन्ति ॥४७॥
 ये केचि मस्मि सब्बे मनुस्सा दहारा भहन्ता अय वापि भज्जिमा ।
 सब्बव ते आलम्बन्तु विमाा पस्सन्तु पुञ्ञान फल वदरियाति ॥४८॥
 ते तत्थ सब्बव अहम्पुरेति तं कप्पक तत्थ पुरक्खित्वा ।
 सब्ब व ते आलम्बिसु विमान मसक्खसारं विय वासवस्स ॥४९॥
 ते अत्थ सब्बेव अह पुरेति उपासकत्तं पटिवेदयित्वा ।
 पाणातिपाता विरता अहेसु लोके अदिग्गम्मरिवज्जयिंसु ।
 अमज्जपा नो च मुसा भणिसु सवेन दारेन अहसु तुट्ठा ॥५०॥
 ते तत्थ सब्बेव अहम्पुरेति उपासकत्तं पटिवेदयित्वा ।
 पक्कामि सत्थे अनुमोदमानो यक्खिद्धिया अनुमतो पुनप्पुन ॥५१॥
 गन्त्वान तं सिघुसो वीरभूमिं घनत्थिक्का उद्दाय पत्थयाना ।
 यथा पयोगा परिपुण्णलामा पच्चगामु पाटलिपुत्तमक्खत्त ॥५२॥
 गन्त्वान तेसं घर सोत्थिवन्तो पुत्तेहि दारेहि समद्भिगभूता ।
 अनन्दचित्ता सुमना पतीता अकसु सेरिस्समहं उळारं ।
 सेरिस्सत्तं परिवेण मापयिंसु ॥५३॥
 एतादिसा सप्पुरिसान सेवना महिद्धिया धम्मगुणान सेवना ।
 एकस्स अत्थाय उपासकस्स सब्बेव सत्ता सुत्तिता अहेमुन्ति ॥५४॥
 सेरिस्सकविमान वसन ॥१०॥

८५—सुनिवृत्तविमान (७।११)

उच्छमिद भणियूणं विमानं समन्ततो द्वादस योजनानि ।
 कूटागारा सत्तसत्ता उळारा वेळुरिययम्भा रुचिवत्थता सुभा ॥१॥
 तत्थच्छसि पिबसि खादासि च णिब्बा च वीणा पयदन्ति वग्गू ।
 दिब्बा रसा वामगुणेत्य पच्च नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥२॥
 केन ते तादिसो वण्णो केन ते इधमिज्जन्ति ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा ये केचि मनसो पिया ॥३॥
 पुच्छामि त देव महानुभाव मनुस्सभूतो किमवामि पुञ्ञ ।
 येनासि एव जलितानुभावो वण्णो च ते सब्बदिसा पमासतीनि ॥४॥

सम्मूढरूपो व जनो अहोसि अस्मि मुहुत्त कल्ली वतो च ।
 जनस्सिमस्स तुग्गहञ्च बुमार अप्पच्चयो वेननु खो अहोसि ॥३१॥
 इमे पि सिरिमपवना च ताता ण्डिवा च गधा मुरभी पवन्ति ।
 ते सम्पवापन्ति इद विमान णिया च रतो च तम निहन्ता ॥३२॥
 इमेसञ्च खो वस्ससनञ्चयन सिपाटिवा फलन्ति एवमेका ।
 मानुस्सक वस्ससत अतीन यदग्ग वायमिह इधूपपन्नो ॥३३॥
 णिदानह वस्ससनानि पञ्च अस्मि विमानमिह ठव्वान ताता ।
 आयुस्खया पुञ्जाक्खया च विस्म तेनव सोक्कन पमुच्छितोस्मि ॥३४॥
 वय नु सोचेय्य तयाविधो सो लद्धा विमान अतुलं चिराय ।
 य चापि खो इत्तरमुपपन्नो ते नून सोचेय्य परित्त पुञ्जाति ॥३५॥
 अनुच्छावि ओवदियञ्च म त य म तुम्हे पेय्यवाच वदेय ।
 तुम्हे व खो तातयानुगुत्ता ये निच्छक्क तेन पलेय सोत्थिन्ति ॥३६॥
 गत्वा मय सिधुसोवीरमूमि धनत्थिवा उदयपत्थयाना ।
 यथा पयोगा परिपुण्ण चागा काहाम सेरिस्स मह उळारन्ति ॥३७॥
 मा हव सेरिस्समह अक्कट्टु सम्बञ्च वो भविस्सति य वदेय ।
 पापानि वम्मामि विवज्जयाय धम्मानु योगञ्च अधिट्ठहाथानि ॥३८॥
 उपासको अत्थि इममिह मघे बहुस्सुतो सीलवतूपपन्नो ।
 सद्धो च चागी च सुपेसलो च विचक्खणो सन्तुसितो मुतीमा ॥३९॥
 सञ्जान मानो न मुसा भणेय्य परुपपाताय न चेतपेय्य ।
 वेभूतिक पेसुण गो करेय्य सण्हञ्च वाच सखिल भणेय्य ॥४०॥
 सगारवो सप्पतिस्सो विनातो अपापको अधिसीले विसुद्धो ।
 सो मातर पितरञ्चापि जन्तु धम्मे न पोसेति अरिवुत्ति ॥४१॥
 भञ्जे सा मातापितुन हि कारणा भोगानि परियेसति न अत्थहेतु ।
 मातापितुञ्च यो अच्चयेन नवक्खम्म पाणो चरिस्सति ब्रह्मचरियं ॥४२॥
 उज्जुअवद्धतो असथो अमायो न लेसक्कप्पेन च वोदरेय्य ।
 सो तान्हि सुवतक्खम्मवारी धम्मे टितो विन्ति लभेय दुक्ख ॥४३॥
 त कारुणा पातुक्तामिह अत्तना तस्मा च म पस्सय वाणिजासे ।
 अञ्जत्र तेन हि भस्मी भवेय अधाकुला विप्पनट्ठा अरञ्जे ।
 त खिप्पमानेन रट्ठ परेन सुखो हवे सप्पुरिसेन सद्दगमोति ॥४४॥
 विताम सो विञ्च करोति कम्म किं नामधय्य किं एन तस्स गोत्तं ।
 मयमि न दत्तुकाममिह यक्ख यस्सानुप्पाय इषागतो सि ।
 लामा हि तस्स यस्स तुव पि हसीति ॥४५॥

यो वप्सवो सम्भवनामधेय्यो उपासवो कोच्छ भण्डूपजीवी ।
 जानाय न तुम्हाक पेससि यो सो मा च खो न हिद्वित्य मुपेसलो सोति ॥४६॥
 जानामसे य त्व यदेसि यक्ख न खो त जानाम स एदिसोति ।
 मयम्पि न पूजयिस्साम यक्ख सुत्वान तुम्ह वचन उठारन्ति ॥४७॥
 ये केचि मस्मि सब्बे मनुस्सा दहारा महन्ता अय वापि मज्जिमा ।
 सब्बेव ते आलम्बन्तु विमान पस्सन्तु पुञ्ञान फल कदरियाति ॥४८॥
 त तत्थ सब्बेव अहम्पुरेति त वप्पक तत्थ पुरक्खित्वा ।
 सब्बे व ते आलम्बिंसु विमानं मसक्कसार विय वासवस्स ॥४९॥
 ते अत्थ सब्बेव अहं पुरेति उपासक्त्त पटिवेदयित्वा ।
 पाणातिपाता विरता अहेसु लोवे अदिन्नम्परिवज्जयिंसु ।
 अमज्जपा नो च मुत्ता भणिंसु सकन दारेन अहेसु तुट्ठा ॥५०॥
 त तत्थ सब्बेव अहम्पुरेति उपासक्त्त पटिवेदयित्वा ।
 पक्वामि सत्थे अनुमोदमानो यक्खिद्विया अनुमतो पुनप्पुन ॥५१॥
 गन्त्वान ते सिधुसो वीरभूमि धनत्थिका उदाय पत्थयाना ।
 यया पयोगा परिपुण्णलाभा पच्चागमु पाटन्पुत्तमक्खत ॥५२॥
 गन्त्वान तेस घर सोत्थिवन्तो पुत्तहि दारेहि समद्विगभूता ।
 अनन्दचित्ता सुमना पतीता अक्खु सेरिस्समह उठार ।
 सेरिस्सकं परिवेण मापयिंसु ॥५३॥
 एतादिसा सप्पुरिसान सेवना महिद्विया धम्मगुणान सेवना ।
 एवस्स अत्थाय उपासक्स्स सब्बव सत्ता सुखिता अहसुन्ति ॥५४॥
 सेरिस्सकविमान दसम ॥१०॥

८५—सुनिखिलविमान (७।११)

उच्छमिद भणिपूण विमान समन्ततो द्वादस योजनानि ।
 कूटाणारा सत्तसता उठारा वेळुरिययम्भा रुक्खित्थता सुमा ॥१॥
 तत्थच्छसि पिवसि खादासि च दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गु ।
 दिब्बा रसा कामगुणेत्य पञ्च नारियो च मज्जन्ति सुवण्णछन्ना ॥२॥
 केन ते तादिसो वण्णो वेण ते इयमिज्झसि ।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा ये केचि मनसो पिया ॥३॥
 पुच्छामि त देव महानुभाव मनुस्सभूतो किमवासि पृच्छ ।
 वेनासि एव जल्लिानुभावो वण्णो च ते सब्बदिसा पमालीनि ॥४॥

सो देवपुत्तो अत्तमनो भोगल्लानेो पुच्छिमा ।
 पञ्च पुट्ठो विपाकासि यस्म कम्मस्सिदं फल ॥५॥
 दुप्पिक्खित्तं मालं मुनिस्सिपित्वा पतिट्ठपेत्वा मुणास्स धूपे ।
 महिद्धिवो चम्हि महानुभावो ण्विहि वामेहि समद्धिगभूता ॥६॥
 तेन म ताप्सिो घण्णा तन मे हप्पमिज्जानि ।
 उप्पज्जन्ति च मे भोगा ये वेचि मनसो पिया ॥७॥
 तेनम्हि एवं जलितानुभावो घण्णा च म सम्बदिस्सा पभासनीनि ॥८॥
 मुनिस्सिपित्तविमानं एकावसम ॥११॥

उद्दान—

द्वे शनिहा द्वे विहाता मनसो गोपलकचका ।
 अनेकवर्ण-मल कुण्डली रेखितमसो मुनिविचरं पुरिताने सतमो धामो नि
 भाष्यार चतुर्थ ॥४॥

